

KOHDEKORTTI OPERATIIVISEN TOIMINNAN TUKENA

Toimintavalmiutta normaali- ja poikkeusoloihin
Jukka Kero

MYAMK/2020

Tiivistelmä

Tekijä(t) Jukka Kero	Tutkinto Poliisi (mYAMK)
Julkaisun nimi Kohdekortti operatiivisen toiminnan tukena - toimintavalmiutta normaali- ja poikkeusoloihin.	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaaja Komisario Syngelmä Vesa Ylikonstaapeli Kinos Juha	Opinnäytetyön muoto Toiminnallinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Sisäisten ja ulkoisten uhkien rajapinta on hämärtyneet 2000-luvun aikana. Samalla poliisin rooli kansalaisten turvallisuusympäristön keskeisenä turvaajana on korostunut. Tämän johdosta myös varautumissuunnittelun merkitystä ja siihen liittyviä toimenpiteitä tulisi laajentaa organisaation ylemmiltä tasoilta operatiiviselle tasolle, jotta ymmärrys yhteiskunnan turvallisuuteen ja toimivuuteen liittyvistä rakenteista laajenisi kaikille hierarkian tasoille.</p> <p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyön avulla selvitän, mikä on kohdekortti, mitkä ovat kohdekortin laadulliset kriteerit, sekä miten ne liittyvät poliisin operatiiviseen varautumiseen normaali oloissa sekä yhteiskunnallisen kriisin aikana.</p> <p>Pohdin myös, miten kohdekortteihin liittävää kokonaisuutta voidaan lisätä koulutuksen avulla.</p> <p>Haastattelujen avulla selvitin, miksi kohdekortteja tulisi laatia ja millaisia niiden tulisi olla sisällöltään.</p> <p>Lisäksi pyrin perustelemaan, miksi kohdekortteihin liittyvän toiminnan tulisi olla organisatorisesti johdettua ja valtakunnallisesti yhteneväistä. Kehittämistyönä olen esittänyt Poliisihallituksen IT-keskukselle kahta mallia lomakkeista, joita tulisi käyttää kohdekorttien valmistukseen liittyvässä prosessissa. Näiden avulla varmistettaisiin, että prosessi olisi valtakunnallisesti yhtäläinen.</p> <p>Opinnäytetyön produkti on eräästä kohteesta laadittu kohdekortti. Produkti sekä liitteet eivät ole julkisia.</p>	
Sivumäärä 60 + 7 liitettä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi Marraskuu 2020
Avainsanat kohdekortti, operatiivinen suunnittelu, valmius- ja varautumissuunnittelu, resilienssi, oppiminen, tietojohdoinen poliisitoiminta.	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Työn tavoitteista	4
1.2 Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet.....	5
1.3 Analyysi- ja tiedustelutoiminta	6
1.4 Muita määritelmiä	6
1.5 Metodi ja tutkimuksessa käytettävä aineisto.....	9
2 KOULUTUS OSANA TOIMINTAVALMIUTTA	10
2.1 Oppimisen mekanisme.....	11
2.2 Oppiva organisaatio	14
2.3 Yksilöllinen resilienssi.....	15
2.4 Organisatorinen resilienssi.....	17
2.5 Institutionaalinen resilienssi.....	19
2.6 Tietojohtoinen poliisitoiminta	21
3 LAINSÄÄDÄNTÖ.....	23
3.1 Valmiuslaki (1552/2011)	23
3.2 Pelastuslaki (2011/379).....	25
3.3 Poliisilaki (872/2011)	25
3.4 Aluevalvontalaki (2000/755)	26
3.5 Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (1999/621)	27
3.6 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019)	28
3.7 Valtioneuvoston asetus asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa (1101/2019).....	28
4 TURVALLISUUSTUTKIMUS JA POLIISIN VARAUTUMINEN	30
5 KOHDEKORTIT	33
5.1 Kohdetietolomake.....	35
5.2 Piirtotaso	37
5.3 Erityiset kohdekortit	38
5.4 Tilapäiset toimintasuunnitelmat	39
5.5 Kohdekorttikoulutus	40
6 HAASTATTELUT	42
6.1 Haastateltavien taustatiedot.....	42
6.2 Haastattelujen yhteenveto	43
6.3 Haastattelun luotettavuus	44
7 KOHDEKORTIN LAATIMINEN	45
7.1 Työryhmän valinta.....	45
7.2 Tiedonhankinta ja käsittely	46
7.3 Kohdekortin valmistusprosessi	48

7.4 Työaika ja kustannukset.....	49
8 KOHDEKORTIN TURVALUOKITUS, SÄILYTYS JA KÄYTTÖ....	49
8.1 Poliisin tiedustelujärjestelmä POTI.....	50
8.2 Ylläpito ja päivittäminen	53
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUS	54
10 LOPUKSI.....	55
LÄHTEET	58
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Poliisin toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi 2000-luvun alusta. Lisääntynyt kansainvälisyys, yhteiskunnallinen polarisaatio sekä turvallisuuspoliittinen epävarmuus asettaa vaatimuksia poliisille niin päivittäistoiminnan kuin yhteiskunnallisten häiriötilojen ja valmiussuunnittelun suhteen. Vuoden 2017 puukkoisku Turussa toi terrorismin Suomeen. Poliisi on lähes poikkeuksetta ensisijainen toimivaltainen turvallisuusviranomaisena, jonka on kyettävä normaalioloissa reagoimaan ja toimimaan tehokkaasti sekä kansalaisten että yhteiskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi. Tuoreimmassa kansallisessa riskiarviossa (2018) todettiin, että turvallisuushkien ennakkovaroitusajaksi on lyhentynyt, mikä asettaa haasteita päätöksenteolle ja viranomaisten toimintavalmiudelle sekä viranomaisyhteistyön sujuvuudelle.

Poliisilla on valmiuslakiin (1552/2011) perustuva velvollisuus laatia sille kuuluvia varautumissuunnitelmia erilaisten uhkakuvien varalta.

Keskityn tässä opinnäytetyössä poliisia velvoittavan lainsäädännön lisäksi kohdekorttien rakenteeseen, niiden laadintaan, säilyttämiseen, niiden merkitykseen operatiivisessa varautumisessa sekä lopuksi niihin liittyvään työpaikkakoulutukseen.

Käsittelen tässä työssä kohdekortteja kolmessa eri kategoriassa: Yleiset kohdekortit on laadittu normaalin poliisitoiminnan tueksi. Erityisiä kohdekortteja on laadittu yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisistä kohteista. Kohteiden kartoittamisen on suorittanut Puolustusvoimat ja niistä laaditut kohdekortit on laadittu yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa. Nämä kortit on suunniteltu ensisijaisesti erilaisia yhteiskunnallisia häiriö- tai poikkeusoloja varten. Tilapäiset kohdekohtaiset kortit ovat yksittäistä operaatiota varten laadittu toimintasuunnitelma. Riippumatta kategoriasta, kohdekortin keskeisin tarkoitus on tunnistaa riskikohteita ja toimia operatiivisena suunnitelmana etenkin operatiivisille esimiehille.

1.1 Työn tavoitteista

Tämän työn tarkoituksena on laatia selkeä prosessikuvaus kohdekortin laadinnasta Pohjanmaan poliisilaitokselle sekä tarkastella kohdekortin laadullista rakennetta. Lisäksi pohdin, mitä etua saavutettaisiin, jos kohdekortit laadittaisiin valtakunnallisesti yhtäläisin kriteerein. Opinnäytetyön produkti on kohdekortti, tietystä kohteesta laadittu operatiivinen toimintasuunnitelma, joka pitää sisällään kohdetietolomakkeen sekä piirtotason.

Tarkastelen tässä työssä myös kohdekortin merkitystä poliisin operatiiviselle varautumiselle ja toimintakyvyille niin normaalioloissa kuin poikkeavissa yhteiskunnallisissa tilanteissa. Tuon työssäni esille ajatuksia siitä, millaisiin koulutuksellisiin seikkoihin tulee kiinnittää huomiota, jotta kohdekorteista saataisiin niiden tarkoittama hyöty irti.

Teoreettinen viitekehys (luku 2) on resilienssi sekä varautuminen. Millainen vaikutus kohdekortilla voisi olla resilienssin eri muotoihin? Mistään järjestelmästä tai toiminnosta ei ole hyötyä, jos niiden tarkoitusta ei ymmärretä tai niiden teknisiä alustoja tai toimintoja ei osata käyttää. Käsittelen teoreettisessa osuudessa myös oppimisen peruselementtejä niin yksilön kuin organisaation näkökulmasta.

Viranomaistoiminnan tulee aina perustua lakiin. Luvussa 3 olen tuonut esille lainsäädännön keskeisimmät kohdat, jota liittyvät kohdekorttien valmistamisen perusteisiin sekä niiden turvaluokitteluun ja käsittelyyn.

Luvussa 4 käsittelen poliisin varautumistoimia siinä määrin kuin se julkisessa opinnäytetyössä on mahdollista.

Luku 5 käsittelee kohdekortteja, niiden rakennetta sekä niihin liittyvää koulutusta. Koulutus on kriittinen kohta kohdekorttien juurruttamisessa osaksi poliisin päivittäistä operatiivista toimintaa tai osaksi varautumistoimia erilaisia uhkakuvia kohtaan. Jos koulutus ei tuota oppimista, ei kohdekortteja osata hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla.

Luvuissa 6 ja 7 keskityn kohdekorttien valmistamiseen ja ylläpitoon liittyviin seikkoihin, niiden turvaluokitteluun sekä kohdekorttien tallentamiseen poliisin tietokantaan.

Kohdekortteihin liittyviä kysymyksiä varten haastattelin neljää henkilöä. Haastattelun johtopäätöksiä käsittelen luvussa 8.

Lopuksi, luvuissa 9 ja 10 tuon esille, millaisiin johtopäätöksiin olen työssäni päätenyt ja millaisia ajatuksia ne ovat herättäneet mahdollisen jatkotutkimuksen osalta.

En löytänyt aiempaa tutkimusta, jossa olisi tutkittu kohdekorttien rakennetta tai merkitystä poliisin operatiiviselle varautumiselle. Koska poliisilla ei ole valtakunnallista ohjeistusta tai yhtäläistä käytäntöä kohdekorttien osalta, toivon tämän työn herättävän ajatuksia valtakunnallisen ohjeistuksen tarpeesta.

1.2 Poliisin operatiivisen kenttätöiminnan perusteet

Poliisihallitus johtaa ja ohjaa operatiivista toimintaa.

Poliisin operatiivisen kenttätöiminnan perusteissa (Poliisihallitus 2017) operatiivinen kenttätöiminta sekä johtaminen on määritelty seuraavasti:

Poliisin operatiivisella kenttätöiminnalla tarkoitetaan valvonnan ja hälytystöiminnan sekä siihen liittyvän rikostorjunnan, liikennevalvonnan, poliisin yhteistöiminnan, näitä tukevien töimintojen sekä muiden poliisin kenttätöimintaan välittömästi vaikuttavien töimenpiteiden suunnittelua, suorittamista ja johtamista.

Operatiivisessa suunnittelussa yleisenä perustana on se lähtökohta, että ensin on pohdittava ja suunniteltava taktiset tavoitteet ja menettelytavat. Sitten on tutkittava ja selvitettävä näiden vaatima henkilöstö, kalusto ja välineistö sekä töimituksen mukainen organisaatio ja lopuksi koulutettava johtajat ja henkilöstö. Paras koulutusmuoto on harjoitusten järjestäminen, jolloin voidaan todeta suunnitelman töimivuus ja mahdolliset puutteet ja ongelmat.

Poliisistöiminnan operatiivinen johtaminen: Euroopan neuvoston 8. päivänä kesäkuuta 1979 hyväksymässä poliisia koskevassa julistuksessa edellytetään, että poliisin johto- ja käskyvaltasuhteiden tulee olla selvillä, jotta voidaan todeta, kuka on vastuussa poliisin töoista tai laiminlyönneistä. Poliisilaissa (872/2011) ja poliisiasetuksessa vaatimukset on otettu huomioon. Lisäksi Poliisin johtamisen kehittämisen valtakunnalliset kehittämislinjaukset (2006-2010) edellyttävät, että poliisistöiminnan johtajan tulee

1. tuntea strategiat ja toimintasuunnitelmat, valmiudet analysoida ja suunnitella toimintaa
2. tuntea yhteiskunnan sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät sekä valmiudet analysoida toimintaympäristöä
3. tuntea ohjaus- ja tulosprosessit
4. tuntea kenttätöiminnan operatiiviset ja taktiset periaatteet, poliisitaktiikka termistöineen.

1.3 Analyysi- ja tiedustelutoiminta

Analyysi- ja tiedustelutoiminta on poliisin tietojohdamisen kriittinen menestystekijä. Tiedolla johtaminen vaatii yhdenmukaisia tietoprosesseja, tietojärjestelmiä, tietorooleja, tietotuotteita ja tietopalveluja organisaation strategisella, taktisella ja operatiivisella tietotasolla. Tiedonhankintaan, tiedonhallintaan sekä tiedon käsittelyyn liittyvillä keskitetyillä prosesseilla tuotetaan tietoa päätöksenteon sekä toiminnan suuntaamisen tueksi (Poliisihallituksen määräys POL-2019-58976).

1.4 Muita määritelmiä

Turvallisuuskomitean julkaisussa (2017) ”*Kokonaisturvallisuuden sanasto*” määritellään kokonaisturvallisuuteen liittyvä terminologia seuraavasti:

Huoltovarmuus

Huoltovarmuuskeskuksen toiminta-ajatuksen mukaan huoltovarmuus on yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen turvaamista vakavien häiriöiden ja poikkeusolojen varalta. Toimintaan osallistuu hallinto ja elinkeinoelämä yhdessä huoltovarmuusorganisaation toimielimissä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden pohjalta.

Häiriötilanne

Uhka, tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää.

Häiriötilanteita ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet, kuten myrskytuhot ja vedenpinnan äkillinen nousu tai ihmisten aiheuttamia tilantenteita, kuten mellakat tai terrorismi.

Häiriötilanne voi olla alueellinen tai valtakunnallinen. Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin.

Kokonaisturvallisuus

Tila, jossa yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuviin uhkiin ja riskeihin on varauduttu sekä niistä toipuminen.

Kriittinen infrastruktuuri

Perusrakenteet, palvelut ja niihin liittyvät toiminnot, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi.

Yhteiskunnan toiminnan kannalta merkittävimpiä toimintoja kutsutaan kriittiseksi infrastruktuuriksi. (Turvallisuuskomitea, 83.) Kriittinen infrastruktuuri on määritelty siten, että se käsittää ne rakenteet ja toiminnot, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan toimivuudelle niin normaalioloissa, häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissakin.

Kriittinen infrastruktuuri pitää sisällään sekä fyysisiä laitoksia ja rakenteita että sähköisiä toimintoja ja palveluja.

Kriittisen infrastruktuurin ylläpitoon liittyville varautumistoimenpiteille haasteellista on niiden monimutkaisuus ja toisistaan riippuvaisuus. Lisäksi ne kuuluvat useille eri omistajille. Tämän takia mikään valtionhallinto, alue tai yritys ei voi enää yksin tuottaa tarvittavaa suojausta.

Lisääntynyt riippuvuus tietojärjestelmien kautta toisiinsa linkittyneistä järjestelmistä tarkoittaa häiriötilanteen sattuessa sitä, että yhdellä sektorilla ilmenevä häiriö voi levitä muillekin sektoreille. Tällaisia esimerkkejä ovat esimerkiksi laaja-alaiset ja pitkäkestoiset häiriöt sähkönjakelussa tai viestiliikenteessä.

Suurin osa uhkista ja hyökkäyksistä, erityisesti kriittistä infrastruktuuria kohtaan tulee Suomen rajojen ulkopuolelta. Uhkien torjuminen edellyttää, paitsi kattavaa varautumista ja kansainvälisiä yhteistyöverkostoja, myös ennakoivaa toimintaotetta ja heikkojen signaalien tunnistamista (Turvallisuuskomitea 2015, 83).

Poikkeusolot

Valmiuslaissa tarkoitettu yhteiskunnallinen tila, jossa on niin paljon tai niin vakavia häiriöitä tai uhkia, että on tarpeen mahdollistaa viranomaisten tavanomaisesta poikkeava toimivaltuuksien käyttö. Poikkeusolojen vallitsemisen toteaa valtioneuvosto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa.

Valmiuslain mukaiset poikkeusolot on määritelty kohdassa 3.1. Valmiuslaki.

Resilienssi

Yksilöiden ja yhteisöjen kyky ylläpitää toimintakykyä muuttuvissa olosuhteissa sekä valmius kohdata kriisejä ja palautua niistä.

Valmiussuunnittelu

Valmiussuunnitteluprosessissa selvitetään muun muassa häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutukset organisaation tehtäviin ja toimintaan, toiminnassa ja tehtävissä tapahtuvat muutokset, toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ja toimenpiteet normaalioloihin palaamiseksi.

Varautuminen

Toiminta, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Yhteiskunnan elintärkeä toiminto

Toiminto, joka on välttämätön yhteiskunnan toimivuuden kannalta. Yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ovat johtaminen, kansainvälinen ja EU-toiminta, puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus, väestön toimintakyky ja palvelut sekä henkinen kriisinkestävyys.

Varautumisella tarkoitetaan kykyä reagoida ja torjua pääasiallisesti yhteiskunnallisten normaaliolojen vallitessa tapahtuvia häiriötilanteita. Tilanne ei todennäköisimmin ole yhtä laaja-alainen ja pitkäkestoinen, kuin tilanteet, jotka liittyvät valmiussuunnitteluun.

Poliisin toimintaan liittyy erityisesti varautuminen valmiussuunnittelua unohtamatta. Puolustusvoimien toimenkuvaan taas liittyy keskeisesti valmiussuunnittelu, jolla varaudutaan laissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin.

Häiriötilanteiden hoitoon saattaa liittyä myös keskeisesti puolustusvoimien antama virka-apu poliisille tai pelastusviranomaisille. Poikkeusoloissa olosuhteista ja tilanteesta riippuen puolustusvoimat keskittyvät voimakkaasti omaan ydintehtäväänsä.

1.5 Metodi ja tutkimuksessa käytettävä aineisto

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen ja sen produkti on kohdekortti. Aiheen valinta on työelämälähtöinen, koska koen omaan kokempohjaan nojaten aiheessa olevan organisaation tasolla vielä kehitettävää. Tutkimusmenetelminä ovat kvalitatiivinen tutkimus kirjallisuuden osalta sekä haastattelututkimus.

Toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen. (Vilkka & Airaksinen 2003, 10). Kvalitatiiviselle tutkimukselle tunnusomaista ovat mm. johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, aiemmat teoriat sekä käsitteiden määrittely. (Hirsijärvi 2004, 131). Aiempia tutkimuksia aiheesta en löytänyt, joten niiden osalta johtopäätöksien teko ei ollut mahdollista.

Haastattelin tätä työtä varten neljää henkilöä. Strukturoitu haastattelu toteutettiin keväällä 2020. Haastateltavat saivat kyselylomakkeen, jossa oli yhdeksän kysymystä. Haastattelujen avulla pyrin selvittämään, miten kohdekortteihin liittyvää kokonaisuutta voitaisiin kehittää organisaation sisällä.

Teoreettinen kirjallisuus pohjautuu turvallisuuden tutkimukseen sekä alan kirjallisuuteen. Turvallisuuden tutkimus on monitieteellistä. Tutkimuksen hyödyllisyydestä tai tarpeellisuudesta on käyty viime vuosina keskustelua. (Virta 2012, 1.) Kirjallisuutta valtion turvallisuuden sekä erilaisiin varautumistoiimiin liittyen löytyy runsaasti. Lainsäädännöstä pyrin nostamaan esille keskeisen poliisia velvoittavan lainsäädännön.

Myös resilienssistä ja pedagogiikasta löytyy laaja valikoima niin kirjallisuutta kuin erilaisia tutkimuksia ja tieteellisiä julkaisuja. Lähdemateriaalin rajaaminen oli osin haastavaa, koska tämän opinnäytetyön keskiössä ei ole resilienssi tai oppimisen mekanismit.

Poliisihallinnon määräyksistä, ohjeista sekä muista julkaisuista löytyy runsaasti toimintaa velvoittavaa ohjeistusta. Tässä julkisessa työssä täytyi käyttää tarkkaa harkintaa niiden käytettävyydestä, sillä osa lukemastani materiaalista oli turvaluokiteltua, eikä näin ollen ollut

suoraan käytettävissä tähän työhön. Niistä toki oli merkittävää hyötyä tämän työn etenemisessä.

Myös internetistä löytyi laajasti materiaalia, kunhan muisti olla lähdekriittinen löytämänsä suhteen. Internetin hyöty tuli parhaiten esille etsiessäni ulkomaalaista lähdemateriaalia. Löydettyäni kiinnostavan lähteen katsoin, onko kirja saatavilla kirjastosta. Jos oli mahdollisuus saada painettu nide, käytin sitä lähteenä, muussa tapauksessa käytin verkkosivustoa lähteenä.

Kirjoitettaessa opinnäytetyötä poliisihallinnon alalta on vaikea välttyä käyttämästä termiä ”*tietajohtoinen poliisitoiminta*”. Englannista alkujaan lähtöisin olevasta ajattelutavasta löytyy myös suomalaista tutkimustietoa, jota hyödynsin tässä työssä. Tietajohtoiseen poliisitoimintaan palaan luvussa 2.6.

2 KOULUTUS OSANA TOIMINTAVALMIUTTA

Tämän opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä toimii organisaation ja työntekijän oppiminen, resilienssi sen eri muodoissa, yhteiskunnan varautuminen, sekä tietajohtoinen poliisitoiminta. Lisäksi pohdin, mikä merkitys kohdekortilla voi olla sekä yksilölliselle että organisatoriselle resilienssille.

Pohdin tämän viitekehyksen sisällä, miten kohdekorttikokonaisuutta voitaisiin kehittää poliisiorganisaatiossa ja juurruttaa vahvemmin osaksi operatiivista toimintaa.

”...*kaikki uudet tietojärjestelmät on opeteltava kantapään kautta ja erityisominaisuuksia ei hoksaa hyödyntää.*” Lainausta Poliisihallituksen julkaisusarjaan kuuluvasta julkaisusta ”*Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi*”. (2013, 27.) Edellä lainattu sitaatti pätee edelleenkin myös POKEn¹ hallinnassa usean kohdalla. Iso osa henkilöstöstä käyttää järjestelmää lä-

¹ Poliisin kenttäohjelma POKE on tietojärjestelmä, jonka avulla ylläpidetään tehtävien sekä partioiden reaaliaikaista tilannekuvaa, lisäksi sillä voidaan suorittaa mm. erilaisia tehtäviin liittyviä rekisterikyselyitä. POKE on myös pääasiallinen tiedonsiirtomenetelmä hätäkeskusten ja poliisin välillä.

hinnä erilaisten kyselyjen toteuttamiseen sekä meneillään olevien tehtävien eri suoritusvaiheiden kuittaamiseen eikä välttämättä osaa hyödyntää sen muita ominaisuuksia. Piirtotason² laatiminen, sen lähettäminen tai vastaanottaminen vaatii monilta ponnisteluja puhumattaakaan esimerkiksi suuntakehän käytöstä, joka on edelleen hyvin monelle tuntematon toiminto. Perustan näkemykseni kokemuksiin POKE-kouluttajana omassa poliisilaitoksessa sekä poliisikoiralaitoksella, jossa olen käynyt kouluttamassa POKEn käyttöä koiranohjaajan peruskurssilla useampana vuotena. Koulutustilanteissa olen todennut, ettei POKEn ominaisuuksia osata hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla eikä organisaatio ole onnistunut juurruttamaan järjestelmää tehokkaasti osaksi operatiivista toimintaa. POKE on otettu haltuun pääosin itseopiskelemalla ja näin ollen monelta osin pinnallisena oppimisprosessina.

2.1 Oppimisen mekanismeja

Syvä- ja pintaoppiminen ovat toistensa vastakohdat: Pintaoppimisella tarkoitetaan asioiden opettelua ulkoa, ”pänttäämistä” vailla kokonaisuuden hahmottamista. Pintaoppiminen ei todennäköisimmin tuota pysyviä muistijälkiä, vaan opittu unohtuu melko pian, eikä sitä voida hyödyntää myöhemmässä vaiheessa. Parhaimmillaan pintaoppiminen voi tukea syväoppimistä tuottamalla esimerkiksi käsitteiden selityksiä.

Syväoppimisen myötä opittavat asiat ymmärretään syvemmin ja opittua kyetään sovelta-
maan käytännössä paremmin. Syväoppiminen muodostaa pysyviä muistijälkiä, lisäksi nämä käsitykset kehittyvät edelleen, kun tietämys ja kokemus karttuu esimerkiksi työelämän kokemusten kautta.

² Piirtotaso on POKella laadittava karttapohjainen operatiivinen toimintasuunnitelma, joka voidaan lähettää muihin ajoneuvoihin tai työ-
asemiin, joissa on POKE asennettuna.

Ference Marton tutki 1970-luvulla koululaisten oppimista. Martonin mukaan oppijoiden oppimisstrategiat jakautuivat pintasuuntautuneeseen ja syväsuuntautuneeseen oppimisstrategiaan. (Itä-Suomen yliopisto, www3.uef.fi) Taulukossa 1 eritellään pintasuuntauneen ja syväsuuntauneen oppimisstrategian väliset erot:

<p>Pintasuuntaunut oppiminen (atomistinen) oppimisstrategia: Oppija</p> <ul style="list-style-type: none"> - keskittyy asioiden yksityiskohtiin - opettelee tekstin paloina - lukee vain alleviivaukset, tärpit tai tekstin otsikot - opiskelee selvittääkseen kokeista, ei oppiakseen käsiteltävän asian 	<p>Syväsuuntautunut (holistinen) oppimisstrategia: Oppija</p> <ul style="list-style-type: none"> - pyrkii hahmottamaan kokonaiskuvan opittavasta asiasta - jakaa opiskeltavan aineksen oppimistavoitteiksi - pyrkii ymmärtämään, mikä on tekstin sanoma ja merkitys - analysoi ja arvioi opiskeltavaa tekstiä - miettii sovelluksia ja esimerkkejä - pyrkii liittämään opittavan aineksen aiemmin opiskeltuun - suhtautuu tietoon kriittisesti
---	---

Taulukko 1. Oppimisstrategiat: Koulutuksessa tulee kiinnittää syväsuuntautuneeseen oppimiseen, jotta opittu pysyy muistissa ja sitä osataan soveltaa käytännön työelämässä (Taulukko: Jukka Kero)

Käytännön esimerkkinä voidaan todeta, että jos esimerkiksi POKE:n piirtotason luominen opetellaan ainoastaan teknisenä suorituksena vaihe vaiheelta, ei sitä todennäköisesti osata hyödyntää tai soveltaa tosiasiallisessa tilanteessa, jos ei kyetä hahmottamaan piirtotason operatiivista tarkoitusta. Lisäksi, mikäli opettelua tapahtuu harvakseltaan, vaikkapa ainoastaan koulutuspäivien yhteydessä, opittu unohtuu hyvin pian.

Koulutuksessa tulisi pyrkiä holistiseen oppimiseen atomistisen oppimisen sijasta: Syväoppimisen etuna on se, että oppija hahmottaa kokonaisuuden laajemmin ja kykenee soveltamaan sitä paremmin myös käytännössä. Syväoppimisen osalta haasteena saattaa olla kohderyhmä: Kokemattomammilla henkilöillä ei ole vielä kykyä hahmottaa opeteltavaa asiaa käytännön tilanteisiin, osalla heistä, joilla olisi riittävä kokemus ja ymmärrys sen tarkoitusta kohtaan, saattaa puuttua motivaatio oppia uutta. Koulutusta suunniteltaessa onkin huomioitava myös motivointi, miksi asia on tärkeä ja valittu koulutuksen aiheeksi.

Motivaation merkitystä oppimisessa voidaan kuvata seuraavasti: Motivaatio kuvastuu toiminnan tietoisissa tai tiedostamattomissa tavoitteissa. Tavoite säätelee, mitä yksilö pyrkii

tekemään, mutta oppimista säätelee se, mitä yksilö tekee. Oppimisen kannalta tärkeitä mekanismeja ovat toiminnan tavoitteet ja ne keinot, joilla tavoitteisiin pyritään. Pedagogiikassa korostetaan oppimismotivaation ja oppimisen tavoitteiden tärkeyttä: Mitä paremmin oppilas sisäistää tavoitteen, se paremmin hän pyrkii saavuttamaan sen. (Rauste-Von Wright & Von Wright 1995, 35.)

Aikuisopetuksessa korostetaan perinteisesti itseohjautuvuutta, itsereflektiota ja ongelmien ratkaisemiseen pyrkivää merkitystä. (Rauste-Von Wright & Von Wright 1995, 75.)

Oppiminen ei prosessina luonnostaan etene yksinkertaisesta monimutkaiseen, ulkoa oppimisesta kohti ajattelemista, kohti aktiivista ongelmanratkaisua. Opiskelijan täytyy kyetä avaamaan itselleen väylän oppimisesta opittuun.

Oppiminen ei myöskään ole riippuvainen tulkituista oppimisen taidoista. Oppimisen valmiuksia säätelee myös tekijät, jotka usein liitetään lähinnä persoonallisuuden piiriin kuuluviin ominaisuuksiin:

- oppijan maailmankuva on riittävän eheä ja johdonmukainen, jotta uusi tieto on siihen mielekkäästi assimiloitavissa ja tulkittavissa
- oppijan itsereflektio ei rajoitu vain oppimisprosessiin vaan hänen toimintaansa ja että hän kykenee ymmärtämään oman toimintansa yleisimminkin
- oppijan itsearvostus on riittävä, jotta hänen mahdollista uskaltaa kokeilla jotain uutta, kokemaan haasteet myönteisesti ja ottamaan vastaan sekä positiivista- että negatiivista palautetta.

Edellä kuvatut oppimisen yleiset ehdot eivät mainittavasti muutu vuosien myötä. Sekä oppimisprosessi, että oppimista edistävät taidot ovat luonteeltaan samantapaisia varhaisvuosista vanhuusikään saakka. Oppiminen on siis elinikäinen prosessi.

Tavoitteena tulee olla kyetä motivoimaan ja opettamaan opetettavan asian hallinta siten, että opittua osataan soveltaa erilaisiin tilanteisiin tarkoituksen mukaisella tavalla. Tällöin voidaan todeta syväoppimista tapahtuneen.

2.2 Oppiva organisaatio

Kirjassaan *”The fifth Discipline - The art & practice of the learning organization”* Senge toteaa seuraavasti: *”...visions without systems thinking ends up painting lovely pictures of the future with no deep understanding of the forces that must be mastered...”* Visio ilman systemaattista ajattelua päättyy kauniiksi tulevaisuuden kuviksi vailla syvää ymmärrystä voimista, joita täytyy hallita (suom. Jukka Kero). Tästä johtuen useat yritykset ovat jääneet visioidensa pyörteisiin saavuttamatta koskaan tavoiteltua oppimista. (Senge 1990, 12.)

Organisaatiolla tarkoitetaan ihmisten muodostamaa yhteisöä, joka on olemassa jotakin tarkoitusta varten. (Sarala 2010, 12.) Hyödyntämällä käytössä olevia voimavaroja organisaatio toteuttaa tarkoitustaan. Voimavaroja ovat henkilöstö, pääoma sekä teknologia.

Oppivan organisaation määritelmän mukaan organisaatio ei voi olla lokeroitunut järjestelmä. Rakenteellisesti on tärkeää, että organisaation eri osat voivat olla yhteydessä toisiinsa. Oppiva organisaatio on lisäksi:

- organisaatio, joka edistää jokaisen jäsenen oppimista sekä kehittää ja muuttaa itseään.
- organisaatio kehittää ja uusii monipuolisesti kilpailukykyään
- edistää henkilöstön osallistumista monenlaiseen innovatiiviseen yhteistyöhön sekä oman organisaation sisällä, että eri organisaatioiden välillä.
- oppiva organisaatio myös muuntaa toimintatapoja tarpeen vaatiessa
- oppiva organisaatio lisää jatkuvasti omaa kykyään luoda tulevaisuutta
- vastuun jakamisen avulla edistetään jokaisen henkilön sitoutumista ja aloitteellisuutta sekä edistetään tehokkaasti organisaation sisäistä viestintää

Lisättäessä työntekijän vastuuta ja valtuuksia, työnantajan tulee olla vahvasti mukana prosessissa. Esimiesten tulee ymmärtää roolinsa ja kyettävä ottamaan valmentajan tai kouluttajan roolin itselleen.

Jaettaessa vastuuta tulee kuitenkin huolehtia, että henkilöstö saa koulutuksen uuteen rooliinsa ja tarvittaessa esimiesten tuen valvontaa unohtamatta. Esimiesten asema ei heikkene jaettaessa vastuuta alaisille, mutta toimenpiteellä saadaan sitoutettua henkilöstö vahvemmin organisaatioon. Työkulttuuri kehittyy parhaiten tavoitteellista ja organisoitua yhteistyötä tekemällä. (Sarala 2010, 92.)

Nykypäivän poliisiorganisaatiossa johtajuusteesi rakentuu pitkälti valmentavan johtajuuden pohjalle. Valmentavan johtajuuden ajatus tukee esimiehen roolia oppivassa organisaatiossa.

Oppimisnäkökulmasta katsottuna työ- ja tehtävienjakoa ei tarkastella ainoastaan työn organisoinnin ja toiminnan näkökulmasta, vaan painotetaan yksilöiden ja ryhmien oppimismahdollisuuksia sekä aiempaa monipuolisemman ammattitaidon kehittämistä.

Oppimis- ja kehittämistoimintaa ei myöskään tule rajata hierarkian ylätasolla tapahtuvaksi, myös henkilöstö otetaan mukaan kehittäviin hankkeisiin. Tällöin henkilöstö nähdään resursina, jota voidaan käyttää aktiivisesti oppimisen suunnitteluun sekä toimeenpanoon, eikä ainoastaan toiminnan kohteena.

Sengen (1990, 162.) mukaan johtajien tulisi luoda turvallinen ilmapiiri, jossa ihmisten on turvallista luoda visioita. Tällainen organisatorinen ilmapiiri vahvistaa kahdella tapaa: henkilöstö uskoo, että heidän ajatuksiaan arvostetaan organisaatiossa, toiseksi henkilöstön aktiivisesta ja innovatiivisesta ajattelutavasta tulee henkilöstön organisatorinen tapa.

Organisoitu oppiminen nähdään eri näkökulmista: On tarpeen ennakoida oppimistarpeita ja luoda vankat peruspätevyudet. Samalla koulutus on kyettävä organisoimaan hyvin nopeasti ja joustavasti vastaamaan kehittämistyön yhteydessä syntyviin oppimistarpeisiin. (Sarala 2010, 127.)

Voidaan siis ajatella, että oppiva poliisiorganisaatio tarvitsee tietojohdoista poliisitoimintaa tuekseen kehittäessään jatkuvasti omaa osaamistaan kyetäkseen vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla yhteiskunnan sille asettamiin tavoitteisiin ja haasteisiin.

2.3 Yksilöllinen resilienssi

Darwin esitti aikanaan, että parhaiten selviävät ne eläin- ja kasvilajit, jotka nopeimmin kykenevät sopeutumaan muuttuneisiin olosuhteisiin. Kirjassa *Suomen Idea* Resilienssi määritellään *kykyä sopeutua suureen määrään muutoksia ylläpitäen samalla korkeaa suorituskykyä*. (Limnèll 2016, 230.)

Resilienssi johtaa latinan kielen sanasta ”*Salire*”, joka tarkoittaa hyppäämistä. ”*Re-salire*” - ”hypätä takaisin”. Resilienssi on suomennettu mm. joustavuudeksi, pärjäävyydeksi, lan-
nistamattomuudeksi, sopeutumis-, selviytymis-, muutos-, toipumis- ja palautumiskyvyksi,
muutosjoustavuudeksi, kestävyudeksi, sisuksi, plastisuudeksi sekä kriisinkestävyyskyvyksi.
(Pojjula 2018,16.)

Resilienssille on siis useita eri määritelmiä, mutta keskeistä sille on yksilön kyky sopeutua,
kyky toimia sekä palautua haastavissa tilanteissa. Sopiva synonyymi sanalle lienee siis sel-
viytymiskyky, kyky ponnahtaa takaisin vastoinkäymisistä toimintakykyyn. (Yliviitala 2019,
22.)

Resilienssi on henkilökohtainen psyykinen ominaisuus, toisilla sitä on enemmän kuin toi-
silla. Biologiset ominaisuudet sekä kasvatus vaikuttavat yksilön resilienssikykyyn.

Resilienssi muovautuu ihmiselämän ajan, elämäkokemus vahvistaa ihmisen kykyä kohdata
haastavia tilanteita sekä palautua niistä. Työelämässä henkilökohtainen työhön liittyvä re-
silienssi kehittyy kokemuksen myötä. Tällöin yksilö kykenee työskentelemään paremmin
myös paineen alaisena haastavassa tilanteessa.

Resilienssiin liittyy myös oppiminen uusista kokemuksista sekä taito soveltaa opittua myö-
hemmässä vaiheessa. Poliisin työssä tämä ilmenee kokemuksena. Nuorelle poliisille moni
tehtävä tai tutkittavana oleva rikosasia voi olla kuormittava. Kokeneempi poliisi osaa jo pa-
remmin käsitellä asioita oikeassa kontekstissa.

Esimiestyöllä on myös suuri vaikutus työntekijän resilienssikykyyn. työtyytyväisyys, sitou-
tuminen organisaatioon ja työn mielekkääksi kokeminen kehittää resilienssikykyä. Re-
silienssien yksilöiden ja ryhmien erityispiirre on päättäväisyys hallita omaa kohtaloaan olo-
suhteissa, joihin he eivät voi vaikuttaa.

Yhdysvalloissa on kehitetty koulutusohjelma poliisien resilienssin vahvistamiseen (Arnetz
2009). Kriittisissä tilanteissa työskentelevien poliisien tulee olla normaalia resilienssimpiä.
Työn luonne altistaa voimakkaalle fysiologiselle kuormitukselle, mikä pidemmällä ajanjak-
solla voi vaikuttaa negatiivisesti fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen, jotka taas heikentyes-
sään vaikuttavat kielteisesti työkykyyn.

Pahimmillaan tilanne saattaa kärjistyä vääränlaiseen keinovalikoimaan voimankäyttötilanteissa, jossa työskennellään kovan paineen alla. Vuoden 2020 aikana on Yhdysvalloista levinnyt muualle maailmaan mielenosoituksia, joissa protestoidaan poliisin toimintaa vastaan. Mielenosoituksissa on syytetty poliisia liiallisesta kuolemaan johtaneesta voimankäytöstä tilanteissa, jossa toisena osapuolena on ollut mustaihoinen henkilö.

Koulutuksessa keskitytään resilienssin kehittämismekanismiin, kuten hengitystekniikoihin sekä mielikuvaharjoituksiin. Tutkimuksen mukaan koulutus vähentää poliisien stressireaktioita. Resilienssi on kokonaisvaltainen ominaisuus, johon myös voidaan itse vaikuttaa elintavoilla, kuten säännöllisellä liikunnalla, unen määrällä ja ravinnolla, elintavoilla ylipäättään. (Poijula 2018, 243.)

24.9.2020 Ylen julkaisemassa artikkelissa (www.svenska.yle.fi) kerrotaan kriisipuheluiden lisääntyneen Mieli - Suomen Mielenterveys ry:n tutkimuksen mukaan 60 %:lla viime vuoden (2019) vastaavaan ajanjaksoon verrattuna.

Myös Terveyden ja hyvinvoinnin Laitoksen (THL) tutkimukset viittaavat artikkelin mukaan samanlaisiin havaintoihin. Nousun todetaan johtuvan Covid-19 viruksen aiheuttamasta pandemiasta. Mieli - Suomen Mielenterveys ry:n kehitysjohtaja, psykiatri Kristian Wahlbeck toteaa, että ”*Den psykiska ohälsan kan bli epidemins tredje våg*” - psyykkisestä pahoinvoinnista voi syntyä epidemian kolmas aalto. (suom. Jukka Kero)

Yksilöllisen resilienssin voidaan näin ollen todeta joutuneen koetukselle vuoden 2020 pandemian aikana. Epidemian aiheuttamien psyykkisten ongelmien, yhteiskunnallisten haasteiden sekä kustannusten lopullista summaa on mahdotonta arvioida vielä tässä vaiheessa. Selvää kuitenkin on, että julkinen sektori ei yksin kykene kantamaan ”kolmannen aallon” vaikutuksia, kolmannen sektorin panos resilienssin vahvistamisessa tulee olemaan merkittävä.

2.4 Organisatorinen resilienssi

”Resilienssillä, eli joustavuudella tarkoitetaan organisaation tai yksilön kykyä ennakoida, reagoida, tarkkailla ja oppia muuttuvissa olosuhteissa. Parantamalla organisaation resilienssiä voidaan lisätä kilpailukykyä ja mahdollisuuksia sopeutua toimintaympäristön jatkuviin muutoksiin...” – Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen (VTT) Edistäminen (Rescas)-tutkimushankkeen 2013-2016 määritelmä organisatorisesta resilienssistä.

Jatkuva muutos on pysyvä olotila nykyajan organisaatioissa. Tällaiseen muutokseen sopeutumista kutsutaan strategiseksi ketteryydeksi tai strategiseksi resilienssiksi. (Nieminen 2017, 17.) Termit viittaavat organisaation kykyyn ennakoida ja havainnoida avautuvia mahdollisuuksia sekä reagoida muutoksiin. Poliisin osalta kompleksinen toimintaympäristö asettaa vaatimukset organisatoriselle resilienssille: Polarisoitunut yhteiskunta, lainsäädännön asettamat vaatimukset, resurssikysymykset, taloudelliset haasteet sekä jatkuvasti kehittyvä teknologia asettavat vaatimuksia muutoksen hallinnalle.

Organisaation muutos kuormittaa myös yksilöä. Epävarmuus omasta toimenkuvasta tai työn jatkuvuudesta ovat kuormittavia tekijöitä. Ympäröivä maailma siis asettaa vaatimuksia myös poliisille. Erittäin tärkeä tekijä on, kykeneekö organisaation henkilöstö sopeutumaan muutokseen yhdessä. Johdon vastuu korostuu organisaation muutoksessa. Johdon tulee muistaa informoida henkilöstöä meneillään olevien muutosten osalta sekä mahdollistaa henkilöstön osallistumisen muutosprosessiin. Tällä vältetään disinformaation (perättömien huhujen) leviäminen henkilöstön keskuudessa ja samalla lievitetään yksilön resilienttiä taakkaa.

Rescas-tutkimuksessa tutkittiin suomalaisten organisaatioiden muutoskykyä: Erityisesti asiantuntijaorganisaatioissa työ on erilaisten ajatusten, näkökulmien ja tarpeiden jatkuvaa vuorovaikutusta. Tästä johtuen vuorovaikutuksen merkitys organisaatiossa on suuri, resilienssin syntyminen on kiinteästi yhteydessä organisaation tapaan keskustella muutoksesta, tapahtumista sekä tulevaisuudesta. Toimintatavoista riippuen organisatorinen resilienssi voi toimintakulttuurista riippuen joko heikentä tai vahvistua. (Nieminen ym. 2017, 37.)

Tutkimuksessa havaittiin lisäksi, että strategisesti resilientillä organisaatiolla on neljä kehityshaastetta:

1. Yrityksen tulee hyväksyä ajatus, että ympäristön muutos on jatkuva – sen kieltäminen voi estää tai viivästyttää uudistumista, mikä puolestaan altistaa sen toimintakykyä heikentäville häiriöille.
2. Yrityksellä täytyy olla kyky muodostaa, tutkia ja kokeilla vaihtoehtoisia toimintatapoja vanhojen strategioiden sijaan.
3. Yrityksen täytyy kyetä suuntaamaan resurssien käyttöönsä vanhojen jo olemassa olevien tuotteiden ohella myös uusiin.
4. Yrityksen on kyettävä kyseenalaistamaan optimointia korostava yrityskulttuuri ja sietämään optimoinnin ja uusiutumisen välistä luontaista ristiriitaa.

Onnistunut vastaaminen näihin neljään kehityshaasteeseen luo yritykselle tarpeellista organisatorista resilienssiä: Kykyä ymmärtää ympäristöä, luoda strategisia vaihtoehtoja ja uudelleen organisoitua nopeammin. (Nieminen ym. 2017, 18.)

Resilienssiin liittyvien tutkimusten valossa voidaan todeta, että korkea organisatorinen resilienssi suojaa ja vahvistaa yksilön resilienssiä ja sitä myöten mahdollistaa paremman toimintakyvyn kuormittavissa tilanteissa.

2.5 Institutionaalinen resilienssi

”Valtion elintärkeiden toimintojen jatkuvuus; poliittisen järjestelmän ja yhteiskunnan keskeisten instituutioiden valmius vastata sosiaalisista, poliittisista ja ympäristötekijöistä johtuviin stressi- ja häiriötekijöihin sekä mukautua niiden vaikutuksiin...” - Policy Brief 25/2018 julkaisussa esitetty määritelmä valtiotason resilienssistä.

Yhteiskunnan kriisinsietokyky ja valmius mukautua kriisien jälkeiseen tilaan tulisi ymmärtää toisiinsa kytkeytyvien yhteiskunnan eri tasojen yhteisvaikutuksesta syntyvänä ominaisuutena. Resilienssiin vaikuttavat ominaisuudet vaihtuvat yksilöön, yhteisöön ja valtioon kytkeytyvillä tasoilla. (Hyvönen ym. 2018, 1.)

Institutionaalinen resilienssi rakentuu kolmesta eri osa-alueesta:

1. Sosiaali-, terveys- ja koulutuspolitiikka sekä niiden vaikutus erityisesti yksilöiden positiivisen mukautumisvalmiuden kehittymiseen.
2. Valtionhallinnon ja muiden toimijoiden (ml. alueellinen taso) yhteistyössä toteutettava varautuminen poikkeusoloihin sekä kriittisen infrastruktuurin toimivuuden takaaminen poikkeusoloissa.
3. Demokraattisen yhteiskunnan keskeisten instituutioiden (hallinto ja viranomaiset, riippumaton media, poliittinen päätöksentekojärjestelmä, tuomioistuinlaitos jne.) toimivuus ja niiden legitimeetti kansalaisen silmissä (poliittinen ja yhteiskunnallinen luottamus osana koettuna resilienssiä).

Institutionaalisen resilienssin rakentuminen linkittyy suoraan yksilön resilienssiin. Luottamus viranomaistoimintaan on hyvin keskeisessä roolissa: Oikeusvaltion toiminnan periaat-

teet, hyvä hallinto, luottamus poliisiin, puolustusvoimiin, oikeuslaitokseen sekä muihin viranomaisiin luo turvallisuudentunnetta (Virta 2012, 124.) ja samalla vähentää yksilön resilienssin kuormitusta.

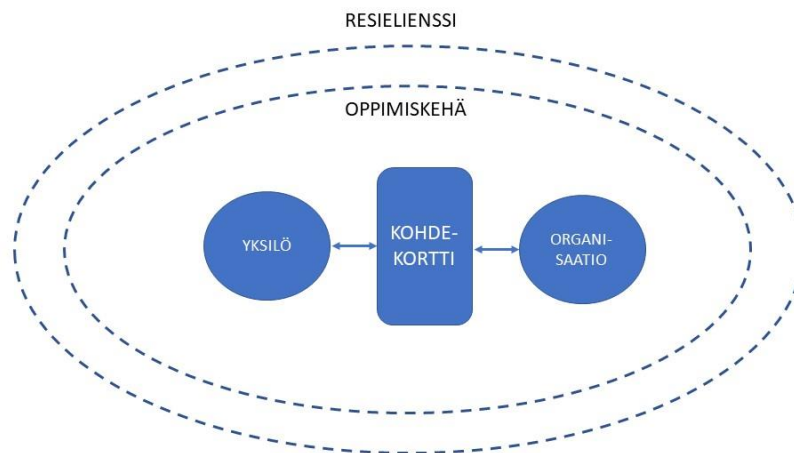
Näin ollen yksilö-, organisatorinen sekä valtiollinen resilienssi ovat vahvasti liitoksissa toisiinsa: Kaavio 1 mukaisesti yksilöstä ylöspäin katsottuna vahva yksilöllinen resilienssi luo edellytykset vahvalle organisatoriselle ja yhteiskunnalliselle resilienssille. Toisinpäin katsottua heikko yhteiskunnallinen resilienssi voi heikentää sekä organisaation, että yksilön resilienssiä.

Kaavio 1. Resilienssin eri muodot vaikuttavat toisiinsa. Vahva yhteiskunnallinen resilienssi suojaa ja vahvistaa organisatorista ja yksilöllistä resilienssiä. (Kaavio: Jukka Kero)

Vuonna 2015 resilienssi oli koetuksella kaikilla sen kolmella tasolla: Ennakoimaton pakolaisaalto kesän ja syksyn aikana asetti haasteita poliisihallinnon kaikille tasoille. Henkilöstöä siirrettiin muista tehtävistä ulkomaalaistutkintaan, osa henkilöstöstä työskenteli pitkiä aikoja Tornion järjestelykeskuksessa (poissa perheidensä luota) ja esimerkiksi Vaasan pääpoliisi- asemalla jouduttiin muuttamaan poliisitalon fyysistä suojausta tilanteen hallitsemiseksi. Työaikalain mukaiset ehdot särkyivät ja jouduttiin ottamaan hätätyöhön liittyvä lainsäädäntö käyttöön. Myös ylin poliisijohto on varmasti ollut kovassa paineessa tilanteen kokonaishallinnan näkökulmasta sekä yhteiskuntarauhan ylläpitämisessä.

Kiinnittämällä huomiota Kaavio 2 mukaisesti kohdekortteihin liittyvään koulutukseen vahvistetaan sekä yksilön että organisaation osaamista ja kohotetaan kykyä vastata erilaisiin tilanteisiin. Lisääntynyt ammattitaito lisää kykyä toimia, joka taas vahvistaa resilienssiä sen eri tasoilla.

Kaavio 2. Resilienssin ja oppimisen kehä: Koulutuksella vahvistetaan ammatinhallintaa, jolloin myös työhön liittyvä resilienssi vahvistuu (Kaavio: Jukka Kero)

2.6 Tietojohtoinen poliisitoiminta

”Tietojohtoinen poliisitoiminta voidaan johtaa osaamisen hallinnasta: Strategisella tasolla on olennaista, että organisaation johto ja esimiestaso tuntevat organisaation strategiset tavoitteet. Henkilöstövalinnoista lähtien, johtamisen tulee suuntautua organisaation onnistumisen ja kykenevyyden varmistamiseen strategiatasolla. Edellä olevat seikat ovat perusvaatimuksia organisaation osaamisen varmistamiselle, kun organisaation osaamisella tarkoitetaan yleisesti ajateltuna johdon kykyä käyttää varallisuuttaan ja kyvykkyyttä koordinoitusti siten, että tavoitteet saavutetaan.” (Ylitarkastaja Konsta Korhonen 29.4.2011 Poliisihallitus)

Poliisin tulevaisuus – julkaisussa (Poliisihallituksen julkaisusarja 2013, 27.) todetaan, että tietojohtoisesta poliisitoiminnasta on puhuttu jo kymmenen vuotta, mutta päällystön toiminta ei ole tietojohtoista. Liiallisesta sektoriajattelusta tulisi päästä eroon ja nähdä jokaisen rooli koko tehtäväkentän hoidossa tärkeänä. Arkielämän poliisityössä kohtaa ajoittain tiukkaa sektoriajattelua läpi hierarkian: Omasta henkilöresurssista pidetään mustasukkaisesti kiinni ja kukin työskentelee tiukasti omassa lokerossaan. Yksi syy saattaa olla ymmärryksen tai arvostuksen puute toisen tekemää työtä kohtaan, toinen resurssipula. Joka tapauksessa tilannejoustavuudelle olisi todellista kehittymisen (sekä tutkimuksen) tarvetta organisaatiossa.

Poliisin hallintouudistuksen myötä poliisin resurssit ovat heikentyneet 2010-luvun aikana. Vuonna 2010 poliisien määrä oli 7876 poliisia, vuonna 2020 poliisien määrä on 7200 poliisia. Suhteutettuna väkilukuun Suomessa on euroopan valtioista vähiten poliiseja / asukas: Eurooppalainen keskiarvo on 1 poliisi / 400 asukasta, Suomen vertailulukku on 1:733. (www.spjl.fi)

Poliisi on joutunut priorisoimaan sille kuuluvia tehtäviä. Voidakseen kohdentaa olemassa olevia resursseja oikein, tulee päätösten perustua tietojohitoiseen poliisitoimintaan:

Tietojohitoinen poliisitoiminta on peräisin Englannista, sen ajatuksena on toiminnan tehokas suuntaaminen tietoon perustuvan analyysin perusteella. Alkujaan tietojohitoisen poliisitoiminnan tavoitteena oli toimia proaktiivisesti – ennalta estävästi - rikostorjunnan parissa reaktiivisen toiminnan sijasta. (Ratcliffe 2016, 4.)

Tietojohitoisen poliisitoiminnan keskiössä on tavoite suunnata toimintaa analysoidun tiedon perusteella sekä luoda tiedon keräämisen, käsittelyn, päätöksenteon ja toiminnan seurantaan pohjautuen. Tämä vaatii toimivat prosessit kokonaisuuden hallinnan varmistamiseksi.

Tietojohitoinen poliisitoiminta sisältää kaksi merkittävää tekijää: Inhimillisen pääoman merkityksen korostaminen sekä viestintäteknologian mahdollisuuksien ymmärtäminen. Tietojohitoinen poliisitoiminta mielletään herkästi analyysitoiminnaksi, vaikka se on kokonaisuutena laajempi. Analyysi tuottaa informaatiota tietojohitoiselle poliisitoiminnan suunnittelulle. Tietojohitoisuus tulisi mieltää kokonaisuudeksi, jossa tuotettua tietoa käytetään päätöksenteossa. Päätöksenteolla toimenpiteet siirretään johtamisjärjestelmästä operatiiviselle tasolle johdetusti. (Hakaniemi 2012, 44.)

Tietojohitoista poliisitoimintaa ei tule mieltää liian subjektiivisesti ainoastaan operatiiviseen toimintaan, sillä se on myös strategista tietoon pohjautuvaa toimintaa, jolla toimintaa pyritään ohjaamaan tehokkaasti sekä nykyhetkeen, että tulevaisuuteen.

3 LAINSÄÄDÄNTÖ

Viranomaistoiminnan keskeisimpiä tunnusmerkkejä on laillisuusperiaate. Kaikessa viranomaistoiminnassa on tarkoin noudatettava lakia. Virkamies myös toimii aina virkavastuulla ja toimivaltaa saa käyttää ainoastaan virkatehtävien hoitamiseen.

Seuraavassa luvussa käyn läpi keskeisimmän lainsäädännön, joka liittyy poliisin varautumisiin erilaisia häiriötilanteita tai poikkeusoloja kohtaan.

3.1 Valmiuslaki (1552/2011)

Valmiuslain tarkoituksena on turvata valtion toimintakyky ja kansalaisten elin olot erilaisissa yhteiskuntaa uhkaavissa kriisitilanteissa.

Tammikuussa 1977 Valtioneuvosto asetti parlamentaarisen valmiuslainsäädäntökomitean uudistamaan valmiuslainsäädäntöä. Valmiuslain eteneminen oli hidasta mm. poliittisen vastustuksen johdosta, laki hyväksyttiin lopulta 22.7.1991. Valmiuslaki loi toimintapuitteet myös erilaisten sotilaallista kriisiä lievempien poikkeusolojen varalle. Tällä hetkellä voimassa oleva laki on vuodelta 2011.

2000-luvun aikana tapahtunut voimakas teknologian kehitys on tehnyt yhteiskunnasta entistä haavoittuvamman ja samalla asettanut viranomaisille haasteita sen suojaamiseksi, sillä yhteiskunnan eri kriittiset toiminnot ovat entistä voimakkaammin kytköksissä toisiinsa.

Valmiuslain 3. luvun 12 §:ssä määritellään varautumisvelvollisuus:

”Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.”

3. luvun 13 §:ssä määritellään varautumisen johtaminen, valvonta ja yhteensovittaminen:

”Varautumista johtaa ja valvoo valtioneuvosto sekä kukin ministeriö toimialallaan. Kukin ministeriö yhteen sovittaa varautumista omalla toimialallaan. Varautumisen yhteensovittamisesta valtioneuvostossa säädetään erikseen.”

Valmiuslaki asettaa näin ollen yksiselitteisesti poliisille velvollisuuden varautumaan toiminnassaan poikkeusoloihin. Poliisin varautumista poikkeusoloihin valvoo 13 §:n mukaisesti sisäministeriön poliisiosasto.

”Valmiuslain 3 §:n mukaan poikkeusoloja ovat

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila,*
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöönottamista,*
- 3) Väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat,*
- 4) Erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila sekä*
- 5) Vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.*

Eri poikkeusolojen vaikutus viranomaisten toimintaan vaihtelee viranomaisen ja poikkeusolon laadun mukaan. Siksi asianmukainen poikkeusoloihin varautuminen edellyttää, että viranomaisen tehtävät määritellään kussakin poikkeusolon muodossa erikseen ja että kunkin poikkeusolon muodon kohdalla arvioidaan erikseen, miten poikkeusolo vaikuttaa viranomaisen toimintaan. Jokaisen viranomaisen on varmistettava, että niiden tehtävät hoidetaan mahdollisimman hyvin myös poikkeusoloissa. Suuri osa tehtävistä on poikkeusoloissa asiallisesti samoja kuin normaali oloissa, mutta keinot, lukumäärä ja priorisointi saattavat muuttua. Lisäksi tilanne saattaa edellyttää suojaamista ja toimimista suoja-tiloissa. Lainsäädäntö sisältää myös erikseen säädettyjä oikeuksia ja velvoitteita, joita sovelletaan vain poikkeusoloissa.

3.2 Pelastuslaki (2011/379)

Pelastuslain 6. luvussa määritellään pelastustoimen ja muiden viranomaisten välinen yhteistyö. 42 §:n mukaan ”*Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.* ”

”Yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa” tuottaisi mielestäni poliisin näkökulmasta laaja-alaisemman näkemyksen turvallisuussuunnittelutyöhön, jos sitä tehtäisiin yhteisistä kohteista yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa. Hyötynäkökulma olisi molemminpuolinen, sillä eriviranomaisilla on eri näkökulmat asiasta, jotka voisivat täydentää toisiaan. Myös Poliisilain (872/2011) 1 luvun 1. pykälässä on velvoite yhteistyöstä muiden viranomaisten ym. kanssa.

Pelastuslain 10. luvun 65 §:n 4 momentin 1 kohdassa lausutaan että ”*Puolustusvoimat antaa pelastusviranomaiselle sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavat tiedot;*”

Laki ei anna Puolustusvoimille mahdollisuuksia luovuttaa poliisille 65 §:n mukaista tietoa. Poliisin varautumiseen liittyvän toiminnan kannalta näen tämän kohdan osalta tarvetta muuttaa lainsäädäntöä, jotta myös poliisilla olisi mahdollisimman hyvät edellytykset suorittaa sille laissa säädettyä tehtävää.

Myös valmius kohdata erilaisia yhteiskunnallisia häiriötilanteita parantuisi tiiviillä yhteistyöllä (kts luku 1.2.3. - ”*Häiriötilanne*”)

3.3 Poliisilaki (872/2011)

Poliisilaissa ei ole suoraa määrittelyä valmius- tai varautumissuunnittelusta. Poliisilain 1. luvun 1 §:n 1. momentissa määritellään poliisin ydintehtävät:

”*Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittämi-*

nen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.”

Ensimmäisen lauseen ”*Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen...*” perusteella voidaan todeta, että oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen kuuluu poliisille kaikissa olosuhteissa, niin vakaan yhteiskunnallisten- kuin poikkeusolojenkin vallitessa.

Poliisin keinovalikoimaan tehtävän suorittamiseksi vaikuttaa keskeisesti suhteellisuus- ja tarkoituksenmukaisuuden periaate. Päätös, joka ei ole suhteellisuusperiaatteen mukainen ei voi myöskään olla tarkoituksenmukainen. (Kankaanpää 2008, 39.)

Muuttunut yhteiskunnallinen tilanne ei tarkoita poliisin toimivaltuuksien perusteiden muuttumista.

3.4 Aluevalvontalaki (2000/755)

Aluevalvontalain mukaan 6. luvun 23 §:ssä on määritelty aluevalvontaviranomaiset, joita ovat: sotilas-, rajavartio-, poliisi-, tulliviranomaiset sekä niiden aluevalvontaan määrätty virkamiehet.

24 §:n mukaan sotilasviranomaisten *tehtävänä on huolehtia aluevalvonnan toimeenpanosta sekä aluevalvontaviranomaisten yhteistoiminnasta*. 3. momentin mukaan muut aluevalvontaviranomaiset (ml. poliisi) osallistuvat aluevalvontaan *varsinaisten tehtäviensä yhteydessä* ja tarvittaessa ryhdyttävä käytettävissä olevin keinoin toimenpiteisiin aluerikkomuksen ja alueloukkauksen estämiseksi. Alueloukkaus ei koske ainoastaan valtiorajapinnan loukkamista, toiminta voi kohdistua myös *muualla kuin rajapinnassa* sijaitsevan valtakunnan turvallisuuden kannalta merkittävään kohteeseen kohdistettua tiedustelua tai häirintää.

Poliisin velvoite osallistua aluevalvontaan varsinaisten tehtävien yhteydessä suoritettavaan valvontaan vaatii yksittäiseltä poliisilta sekä organisaatiolta ymmärrystä toiminta-alueellaan sijaitsevista mahdollisista valvonnan alaisuuteen liittyvistä alueista tai kohteista sekä kykyä tehdä havaintoja, mikäli siihen on syytä.

Tekemieni havaintojen perusteella olen todennut, että harvalla poliisiorganisaatiossa työskentelevällä on käsitys oman poliisilaitoksen alueella sijaitsevista kriittisistä kohteista tai niiden merkityksestä yhteiskunnalle. Työpaikkakoulutuksen yhteydessä henkilöstöä tulisi perehdyttää aiheeseen tarpeelliseksi katsotulla tavalla. Tällöin tietoisuus oman toiminta-alueen kriittisistä kohteista lisääntyisi ja samalla kehittyisi ymmärrys varautumistoimintaa kohtaa läpi organisaation.

3.5 Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (1999/621)

1 luku 1§ *Julkisuusperiaate*: Viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

6 luku 24 § *Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat*: Salassa pidettäviä asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä:

5) Poliisin, rajavartiolaitoksen ja tullin sekä vankeinhoitoviranomaisen taktisia ja teknisiä menetelmiä ja suunnitelmia sisältävät asiakirjat, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi rikoksen ehkäisemistä ja selvittämistä tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden taikka rangaistuslaitoksen järjestyksen ylläpitämistä.

7) Henkilöiden, rakennusten laitosten, rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä koskevat ja niiden toteuttamiseen vaikuttavat asiakirjat, jollei ole ilmeistä, tiedon antaminen niistä ei vaaranna turvajärjestelyjen toteutumista

8) Asiakirjat, jotka koskevat onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua taikka turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaista tutkintaa, jos tiedon antaminen niistä vahingoittaisi tai vaarantaisi turvallisuutta tai sen kehittämistä, väestönsuojelun toteuttamista tai poikkeusoloihin varautumista, vaarantaisi turvallisuustutkinnan tai sen tarkoituksen toteutumisen, vaarantaisi tiedonsaantia tutkintaa varten taikka loukkaisi onnettomuuden, vaaratilanteen tai poikkeuksellisen tapahtuman uhrien oikeuksia tai heidän muistoaan tai läheisiään.

10) Asiakirjat, jotka koskevat sotilastiedustelua, puolustusvoimien varustamista, kokoonpanoa, sijoitusta tai käyttöä taikka muuta sotilaallista maanpuolustusta taikka maanpuolustusta palvelevia keksintöjä, rakenteita, laitteita tai järjestelmiä taikka maanpuolustuksen kannalta

muutoin merkityksellisiä kohteita taikka puolustusvalmiuteen varautumista, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vahingoita tai vaaranna maanpuolustuksen etua.

Edellä lueteltujen kohtien perusteella kohdekortin tulee olla salainen. Ne pitävät sisällään poliisin operatiivisia suunnitelmia, kohteesta riippuen mahdollisesti myös tietoa maanpuolustukselle ja yhteiskunnalle kriittisistä seikoista. Salausluokittelun pohdintaan ja perusteluihin palaan tarkemmin luvussa 7.

3.6 Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019)

18 § Turvallisuusluokiteltavat asiakirjat valtionhallinnossa

Valtion virastoissa ja laitoksissa toimivien viranomaisten, tuomioistuimien ja valitusasioita käsittelemään perustettujen lautakuntien on turvallisuusluokiteltava asiakirjat ja tehtävä niihin turvallisuusluokkaa koskeva merkintä sen osoittamiseksi, minkälaisia tietoturvasuustoimenpiteitä asiakirjaa käsiteltäessä noudatetaan. Turvallisuusluokkaa koskeva merkintä on tehtävä, jos asiakirja tai siihen liittyvä tieto on salassa pidettävä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 2, 5 tai 7-11 kohdan perusteella ja asiakirjaan liittyvän oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa maanpuolustukselle, poikkeusoloihin varautumiselle, kansainvälisille suhteille, rikosten torjunnalle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion- ja kansantalouden toimivuudelle taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla Suomen turvallisuudelle.

Kohdekortti voi pitää sisällään tietoa poliisin operatiivisesta suunnittelusta, taktisista menettelmistä sekä itse suojattavasta kohteesta, joka pitää sisällään arkaluontoista tietoa esimerkiksi yrityksen toiminnasta tai kohteen merkityksestä yhteiskunnan kriittiselle infrastruktuurille. Näin ollen kohdekortti on aina turvallisuusluokiteltava.

3.7 Valtioneuvoston asetus asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa (1101/2019)

3§ Turvallisuusluokittelu ja turvallisuusluokan merkitseminen.

Tiedonhallintalain 18 §:n § momentissa tarkoitetut turvallisuusluokiteltavat asiakirjat jaetaan seuraaviin turvallisuusluokkiin:

1) Turvallisuusluokan I asiakirja, jos asiakirjaan sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa tiedonhallintalain 18 §:n §1 momentissa tarkoitettulle suojattavalle edulle;

2) Turvallisuusluokan II asiakirja, jos asiakirjaan sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa merkittävää vahinkoa tiedonhallintalain 18 §:n §1 momentissa tarkoitettulle suojattavalle edulle;

3) Turvallisuusluokan III asiakirja, jos asiakirjaan sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa tiedonhallintalain 18 §:n §1 momentissa tarkoitettulle suojattavalle edulle;

4) Turvallisuusluokan IV asiakirja, jos asiakirjaan sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa lievää vahinkoa tiedonhallintalain 18 §:n §1 momentissa tarkoitettulle suojattavalle edulle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut turvallisuusluokat merkitään asiakirjaan seuraavasti: Turvallisuusluokan I asiakirjaan tehdään merkintä ”Erittäin salainen”, turvallisuusluokan II asiakirjaan merkintä ”Salainen”, turvallisuusluokan III asiakirjaan merkintä ”Luottamuksellinen”, ja turvallisuusluokan IV asiakirjaan merkintä ”Käyttö rajoitettu”.

8§ Käsittelyoikeudet ja niiden luettelointi.

Turvallisuusluokitellun asiakirjan käsittelyoikeus voidaan antaa vain sille, jolla työtehtäviensä tai muiden valtionhallinnon viranomaisten tehtävien hoitamiseen liittyvän tarpeen vuoksi on tarve saada tietoja asiakirjasta tai muutoin käsitellä sitä ja jolle on selvitetty turvallisuusluokiteltujen tietojen suojaamista koskevat ohjeet ja menettelyt ja joka tuntee asiakirjojen käsittelyä koskevat velvoitteet.

Kohdekortin suojaamistasoa määriteltäessä huomioitava myös sen käytettävyys. Turvallisuusluokittelusta vastaa asiakirjan laatija. Turvallisuusluokitusta määriteltäessä on otettava huomioon kohdekortin käytettävyys ja säilytykseen liittyvät velvoitteet.

4 TURVALLISUUSTUTKIMUS JA POLIISIN VARAUTUMINEN

Kuten luvussa 3.1. on todettu, viranomaisten varautumis- ja valmiussuunnittelu on laissa velvoitettua Valtioneuvoston valvomaan ja johtamaan toimintaa. Historiasta löytyy jo 1650-luvulta merkintöjä valtiollisesta varautumistoimesta, viljaa ryhdyttiin varastoimaan katovuosien varalle. Kruununmakasiinit toimivat valtion eräänlaisina viljapankkeina. (Kananen 2015, 9.) Itsenäisyys sodan aikana 1918 Vaasan senaatti ryhtyi säännöstelemään elintarvikkeiden saantia saadakseen huoltotilanteen haltuunsa. Erilaisten kehitysvaiheiden jälkeen huoltovarmuuskeskus perustettiin 1990-luvulla turvaamaan yhteiskunnan toimintakyky erilaisissa kriisitilanteissa.

Artikkelissa *”Turvallisuuden tutkimus - Tieteenalat ja monitieteisyyden lähtökohtia”* Tampereen yliopiston ja Maanpuolustuskorkeakoulun dosentti Sirpa Virta toteaa, että Suomessa on käyty keskustelua turvallisuuden tutkimuksen tarpeesta, keskustelu on lähtöisin hallinnon tarpeista, ei tiedeyhteisöistä. (2012, s 112.)

Turvallisuuden tutkimuksessa on keskeistä ennakoida tulevaisuutta sekä tunnistaa mahdollisia yhteiskuntaa uhkaavia ilmiöitä. Valtioneuvoston sektoritutkimuksen neuvottelukunnan turvallisuusjaosto päätti asettaa turvallisuustutkimuksen kärkihankkeeksi vuonna 2008. (Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 2009, 5.) Eri hallinnonalojen yhteisten tutkimustarpeiden tunnistaminen ja strategisesti tärkeiden yhteisten tutkimuskokonaisuuksien määrittäminen toimii hankkeen strategian lähtökohtana. Tavoitetilan mukaan Suomalainen turvallisuuden tutkimus on koordinoitua sekä vaikuttavaa ja edistää yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Poikkihallinnollinen tutkimustoiminta ja sen kehittäminen on yksi keino tavoitteen saavuttamiseksi.

”Tavoitetilassa Suomessa tehdään koordinoitua ja vaikuttavaa turvallisuustutkimusta, joka tukee turvallisuuteen liittyviä politiikkatoimia ja päätöksentekoa ja jonka avulla hallinnon alat lisäävät tietopääomaansa ja edistävät yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.”

- Kansallisen turvallisuustutkimuksen strategia

Keskeisimmillä turvallisuudesta vastaavilla hallinnonaloilla (puolustus-, sisä-, ja ulkoministeriö) ei ole omaa tutkimuslaitosta. Tutkimusta tuottavia laitoksia näillä hallinnon aloilla on, kuten Poliisiammattikorkeakoulu, Maanpuolustuskorkeakoulu sekä Pelastusopisto ja sen yhteydessä toimiva kansainvälinen kriisinhallintakeskus.

Turvallisuus on abstraktina käsitteenä hyvin laaja: Se voi olla subjektiivinen ihmisen elämäntilanteeseen, -vaiheeseen tai -kokemukseen liittyvä tunnetila, mutta yhtä lailla se on yksi yhteiskunnan tärkeimmistä arvoista, jota täytyy vaalia. Turvattomassa yhteiskunnassa eri toiminnoilla ei ole kunnollisia edellytyksiä toimia.

Virran (2012, 116) mukaan turvallisuus on ”*sisäisesti ambivalentti, paradoksaalinen, käsite; sen konnotaatiot voivat olla positiivisia tai negatiivisia riippuen tutkijan tieteellisistä lähtökohdista ja näkökulmista.*” Kysymys kuuluukin, rajoittaako valtion pakkovalta vapautta, vai mahdollistaako se valtio vapauden? Nykyajan polarisoituneessa yhteiskunnassa mielipiteet ovat hyvin jakautuneita: Covid-19 pandemian aiheuttamat rajoitukset jakavat kansalaisten mielipiteitä: Osa katsoo, että jokaisen velvollisuus on omalla toiminnallaan estää viruksen levittämistä, osan mielestä valtiojohdon toimenpiteet loukkaavat kansalaisten perustuslaillisia oikeuksia, kuten vapautta liikkumiseen.

Ihminen on läpi historiansa tavoitellut turvallisuutta. Ihmiset ovat hakeutuneet laumoihin, muodostaneet yhteisöjä luodakseen turvallisuutta ympärilleen. Lainsäädäntö, yhteiskuntajärjestys, poliisi ja armeija ovat organisoituneen yhteiskuntajärjestyksen perinteisiä keinoja. (Virta 2012, 118).

Yhteiskunnalliseen turvallisuuden uhkaan liittyy kaksi keskeistä mekanismia: Uhka voi olla tahaton, joko luonnon aiheuttama onnettomuus, ihmisen vailla tahallisuutta aiheuttama ympäristövahinko tai Covid-19 tyyppinen pandemia. Tulevaisuuden pahimpiin uhkakuviin liittyy päiväntasaajan seutua uhkaava kuivuus, joka voi muuttaa laajoja alueita asuinkelvottomiksi tulevaisuudessa. Näillä seuduilla väestötiheys on myös erittäin korkea. Veden puutteen myötä laajat ihmismassat lähtevät liikkeelle etsiäkseen elinkelvollisia alueita. Vedestä voi tulla öljyn kaltainen maailmanpolitiikan kappale. Tällaisten uhkakuvien edessä ei ole enää kyse yksittäistä valtiota uhkaavasta ongelmasta, vaan todellisesta klobaalista kriisistä.

Tahallisia uhkien lähteitä on ihmisen tarkoituksella aiheuttamat teot. Ne voivat olla sekä valtion sisäisiä, että ulkopuolelta aiheutettuja uhkia. Terrorismi, väestöliikkeet (poliittisen painostuksen välineenä), järjestäytynyt rikollisuus sekä sotilaalliset operaatiot unohtamatta verkossa tapahtuvia vaikuttamispyrkimyksiä. Tunnetuin tapaus on vuoden 2016 Yhdysvaltain presidentinvaalit, joiden lopputulokseen epäillään Venäjän valtion pyrkineen vaikuttamaan.

Turvallisuustutkimuksen tutkimuskohteisiin liittyy laaja kirjo tutkimuskohteita ja -aiheita. Kansallisen turvallisuustutkimuksen strategian (s 11.) mukaan tutkimuskohteita ovat:

1. Yksilölähtöinen turvallisuus: Rikollisuuden nykykuva ja muuttuminen sekä arkipäivän onnettomuudet
2. Yhteiskunnan turvallisuus: yhteiskuntarakenteiden ja arvojen muutokset, terrorismi ja muuttuva rikollisuus, globaalit ilmiöt, kansainvälinen yhteistyö ja turvallisuus sekä tulevaisuus ja ennakointi
3. Infrastruktuurien haavoittuvuus: Kriittinen infrastruktuuri sekä tieto- ja viestijärjestelmät.
4. Turvallisuuden johtaminen: Turvallisuushallinto, turvallisuuden tuottaminen ja viiranomaisyhteistyö, tilannekuva sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö.

Tämän työn keskeiseen tutkimuskysymykseen liittyy mielestäni yllä olevista tutkimuskohteista kohteet 2 ja 3. Miten kohteiden tunnistamisella niihin liittyvillä varautumiskeinoilla voidaan kohottaa poliisin operatiivista valmiutta erilaisissa yhteiskunnallisissa tilanteissa.

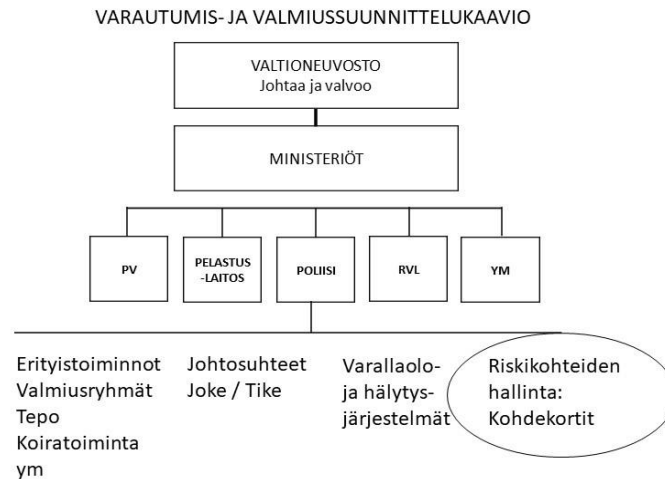
Poliisin operatiivisen valmiustasojärjestelmän tarkoituksena on nopeuttaa poliisin valmiuden kohottamista sekä organisaatioturvallisuuden kannalta keskeisten välittömien toimenpiteiden suorittamista yhdenmukaisella tavalla (määräys poliisin operatiivisesta valmiustasojärjestelmästä POL 2018-45383).

Perusvalmiustasolla ollessaan poliisi kykenee vastamaan välittömästi vakaviin rikostilanteisiin normaali poliisitoiminnan lisäksi. Operatiivisen valmiustasojärjestelmän myötä poliisi pystyy nopeasti säätelemään toimintakykyään tarpeen mukaan joko alueellisesti tai valtakunnallisesti tilanteen vaatimalle tasolle. Poliisihallitus määrittelee valtakunnallisen valmiustason. Alueellisen valmiustason korottamisesta voi tilapäisesti päättää poliisipäällikkö, poliisitoimintalinjan apulaispoliisipäällikkö, valvonta- ja hälytyssektorin johtaja tai johtovastuussa oleva yleisjohtaja. Päätöksestä tulee välittömästi ilmoittaa Poliisihallitukselle.

Valmiustason muutoksista poliisi informoi välittömästi keskeisille operatiivisille yhteistyötasoille (mm. puolustusvoimat, rajavartiolaitos, Tulli, Suojelupoliisi, hätäkeskuslaitos, pelastustoimi, ensihoito). Samoin sisäministeriölle ja valtioneuvoston tilannekeskukseen muutoksista ilmoitetaan välittömästi.

Osa poliisin päivittäistä operatiivista varautumista häiriötilanteita vastaan on kyky reagoida erilaisiin tilanteisiin nopeasti ja tehokkaasti:

Eriyistoimintojen korostunut toimintakyky, 24/7 toimivat johto- ja tilannekeskukset sekä poliisilaitosten varallaolo- ja henkilöstön hälytyskäytännöt ovat osa jokapäiväistä varautumista. Kaaviossa 3 kuvaan poliisin varautumisen keskeisiä toimintoja:

Kaavio 3: Riskikohteiden hallintaa tulee katsoa myös osaksi päivittäistoimintaan liittyvää operatiivista varautumista. Toiminta-alueen riskikohteiden tunnistaminen ja niistä laaditut kohdekortit lisäävät toimintakykyä ja tehokkuutta toimia kyseisissä kohteissa. (Kaavio: Jukka Kero)

5 KOHDEKORTIT

Termi kohdekortti saattaa olla hieman harhaanjohtava. Pohjanmaan poliisilaitoksella kohdekortti koostuu kahdesta eri tiedostosta, 1) PDF-tiedostomuotoon tallennettavasta (Word-pohjaisesta) kohdetietolomakkeesta sekä 2) POKE-piirtotasosta, joka toimii operatiivisena suunnitelmana sekä työalustana tilannetta johdettaessa. Näiden avulla etenkin tilanne- ja yleisjohtajina toimivat kykenevät heti keskittymään varsinaiseen johtamistyöhön sekä toiminnan aloittamiseen, kun ei tarvitse ryhtyä suunnittelemaan toimintaa alusta alkaen.

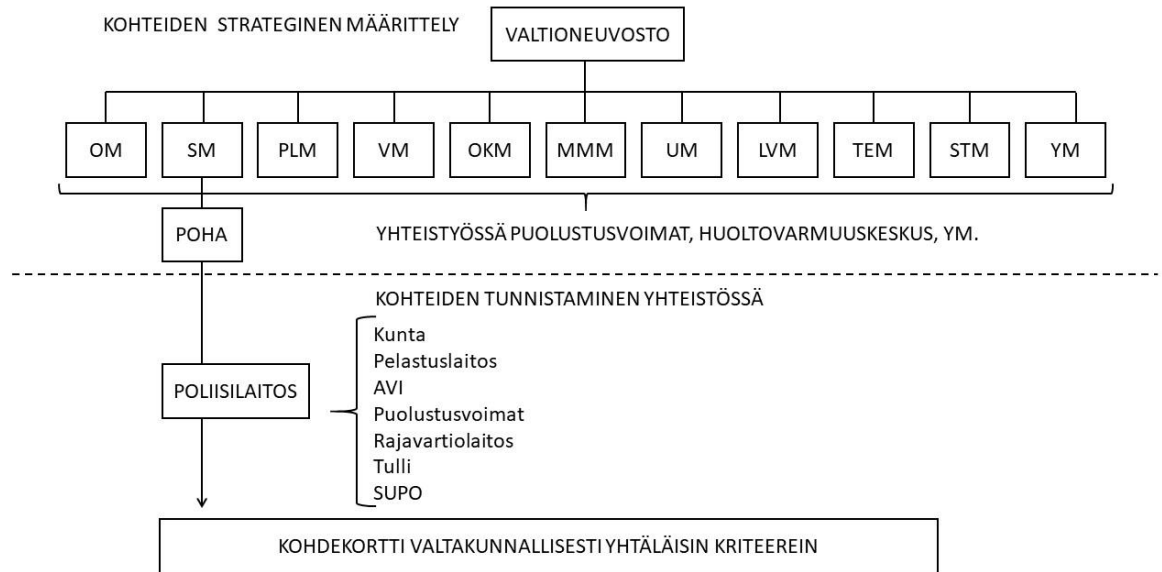
Kohdekortti on itsessään tietojohdoista proaktiivista poliisitoimintaa. Toimintaympäristön suojaavien tai riskikohteisiin kuuluvien kohteiden kartoittamisella saavutetaan kyky toimia mahdollisimman tehokkaasti tilanteen niin vaatiessa heti alusta alkaen.

Kohteiden kartoittaminen sekä kohdekortin laadullinen sisältö tulisi olla organisatorisesti määriteltyä. Osana varautumistoimintaa poliisin tulisi valtakunnallisesti luoda kohdekortit yhtäläisin kriteerein oman poliisilaitoksen alueella sijaitsevista kohteista sekä laatia niistä kohdekortti tietyin valtakunnallisesti yhtäläisin kriteerein: Liikenneasemat, tietyt julkiset viirastot ja laitokset, kauppakeskukset sekä muut rakennukset, joihin kokoontuu suuria massoja ihmisiä (stadionit ym.) kuuluvat itsestään selvästi varautumisen kohteisiin.

Vuoden 2015 syksyllä vastaanottokeskuksista laadittiin kohdekortteja, koska oli perustelua varautua siihen, että niissä saattaa syntyä levottomuuksia tai että niihin saatetaan kohdistaa aggressioita kantaväestön toimesta. Näin myös tapahtui eri puolilla Suomea. Osa tapauksista aiheutti mediassakin kuohuntaa. Koulut ovat haastava kysymys: Suomessa on sattunut koulusurmia 2000-luvulla muutamia, vakavimpina esimerkkeinä Jokelan koulusurma vuonna 2007, jonka yhteydessä yhdeksän ihmistä sai surmansa sekä Kauhajoella 2008 tapahtunut koulusurma, jossa surmansa sai 11 henkilöä. Lisäksi poliisi on onnistunut omalla toiminnallaan ennalta estämään suunnitteilla olevia koulusurmia.

Kaikkien koulujen osalta suoritettava kohdekorttityö on laajuudeltaan äärimäisen mittava, se vaatisi suunnattoman määrän työtunteja. Sen sijaan koulujen osalta tulisi mielestäni valikoida perustellusti riskiryhmään kuuluvat oppilaitokset. Aikuiskoulutuskeskukset, ammattikoulut ym. ovat mielestäni ensisijaisia kohteita. Priorisointi vaatii kuitenkin huolellisemman tarkastelun, johon en tässä työssä perehdy. Sille on tarpeensa mahdollisen jatkotutkimuksen yhtenä aiheena.

Esittämäni ajatuksen mukaan kohteet valikoituvat valtakunnallisen linjauksen mukaisesti. Tämän lisäksi poliisilaitosten tulee tunnistaa muut oman alueen mahdolliset kohteet, jotka kuuluvat operatiivisen varautumisen piiriin. Oheisen kaavion avulla kuvaan ajatusta valtakunnallisesti yhtäläisestä linjasta:

Kaavio 4. Moniviranomaisyhteistyössä suoritetulla riskikohteiden strategisella määrittelyllä sekä paikallisella tunnistamisella varmistetaan tietojohdoinen riskikohteiden valikoituminen (Kaavio: Jukka Kero)

Kohdekortit riippumatta kohteen laajuudesta - laaditaan aina samalla kaavalla. Jokainen kohdekortti pitää aina sisällään samat elementit, vaikka kaikkia elementtejä ei tosiasiallisesti tarvittaisikaan varsinaisessa operatiivisessa tilanteessa. Tällä pyritään varmistamaan laadullinen yhtäläisyys sekä varmistamaan, että operaation luonteesta tai laajuudesta riippuen tarpeelliseksi katsotut elementit ovat aina huomioitu toimintasuunnitelmassa.

Tämän opinnäytetyön produktiin liittyy kohdemuistio, joka toimii tiedonkeruun tarkastuslistana. Kun kohteesta kerätään tietoa lomaketta muistilistana käyttäen, varmistetaan, että jokaiseen kohdekorttiin kerätään yhtäläinen tieto. Tällaista listaa ei ole aiemmin ollut käytössä, sen tarpeellisuus on todettu aiemmin kohdekortteja laadittaessa.

5.1 Kohdetietolomake

Kohdetietolomakkeeseen dokumentoidaan kohteen kannalta keskeinen tieto kohteen toiminnasta, rakenteesta, pohjapiirrokset sekä yhteystiedot yhdyshenkilöille. Valtakunnallisesti yhtäläistä lomaketta ei ole käytettävissä. Tämän työn liitteeksi olen laatinut kohdetietolomakkeen, jota esitän käytettäväksi jatkossa kohdekorttien valmistukseen.

Kohdetietolomaketta ei ole suojattu muokkaamiselta, koska jokainen kohde on omanlaisensa ja lomakkeeseen tallennettava tiedon määrä riippuu kohteen laajuudesta. Jokin kohde saattaa olla hyvinkin yksinkertainen ja vähin tiedoin dokumentoitu.

Toinen kohde saattaa olla hyvinkin laaja ja pitää sisällään useita suojattavia elementtejä. Kohdetietolomake tulisi olla ladattavissa Kameleonista³, jolloin se olisi valtakunnallisesti yhtäläinen muodoltaan ja pääasialliselta sisällöltään.

Lomakkeen muokattavuus mahdollistaa erilaisten tietomassojen tallentamisen lomakkeelle. Valtakunnallisesti yhtäläisen lomakemallin myötä myös varmistettaisiin, että samat perustiedot tulevat aina kirjattua lomakkeeseen samassa järjestyksessä, jolloin tiedon käytettävyys myös samalla helpottuu.

Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisessä (2018/1054) 4 §:n mukaan henkilötietoja saa käsitellä vain, jos se on tarpeen laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn 1 §:n 1 tai 2 momentin alaan kuuluvan tehtävän suorittamiseksi.

Poliisi ei operatiiviseen suunnitelmaansa tarvitse henkilön yksilöiviä tietoja. Kohdetietolomakkeeseen merkitään ainoastaan kohteeseen liittyvien yhteyshenkilöiden nimi, asema organisaatiossa sekä yhteystiedot.

Kohdetietolomakkeeseen tulee myös merkitä kohdetietolomakkeen laatijat sekä päällystövastaavan nimi sekä POTI⁴-asianumero, johon kohdetietolomake ja kohdekortti on tallennettu. Käsittelen asiaa tarkemmin luvussa 7.1.

Kohdevierailun aikana on syytä varmistaa, että kohteessa tapahtuvista mahdollisista muutoksista tulee tieto myös poliisille. Muutos voi koskea henkilöstöä tai itse kohdetta. Poliisi tiedon saatuaan harkitsee, onko kohdetietolomaketta tai piirtotasoa syytä päivittää.

Kohdetietolomakkeeseen tulee myös lisätä tieto mahdollisesta muusta materiaalista - kuten videomateriaalista - jota kohdekortissa ei ole. Tämän materiaalin osalta tulee olla maininta

³ Kameleon on Word-tekstinkäsittelyohjelman lisäosa, josta voi ladata erilaisia valmiita lomakkeita tai asiakirjoja

⁴ Poliisin tiedustelujärjestelmä, johon kohdekortit tallennetaan

mihin materiaali on tallennettu. Luontevin paikka sille on työryhmän Projekti-kansio. Jotta materiaali on tarpeen tullen saatavilla, tulee tilanne- tai johtokeskuksissa työskentelevillä olla käyttöoikeus työryhmän projektikansioon.

5.2 Piirtotaso

Piirtotaso on POKE:lla laadittava karttapiirros, joka voidaan lähettää toiseen päätelaitteeseen, jossa on POKE asennettuna. Se toimii johtamisen alustana sekä taktisena suunnitelmana operatiivisessa toiminnassa reaaliaikaista tilannekuvaa välittäen. Piirtotaso voidaan lähettää moniviranomaistehtävillä myös Rajavartiolaitoksen sekä Puolustusvoimien yksiköille VirYT-toiminnon avulla⁵. Tällöin kaikilla viranomaisilla on sama näkymä ja muiden viranomaisten tehtävään liittyneet yksiköt näkevät toisensa kartalla.

Poliisin käytössä olevat mobiilipäätelaitteet eivät vielä mahdollista piirtotason luomista tai vastaanottamista.

Kohdetietolomakkeesta löytyy kohteen poliisin toiminnan kannalta keskeinen tieto. Piirtotasosta ilmenee ennalta suunnitellut taktiset merkkipisteet. Pohjanmaan poliisilaitoksella on päädytty merkitsemään kaikkiin piirtotasoihin samat merkit, vaikka kaikille merkkipisteille ei todennäköisesti olisikaan tarvetta. Klikkaamalla hiirellä merkkipistettä aukeaa valintapainike ”Muuta”, jonka alta löytyy selite-kenttä, johon voidaan piilottaa tarvittavaa tietoa, kuten ovikoodeja, tähyssuuntia tai muuta tehtävän kannalta oleellista tietoa.

Tehtävän edetessä piirtotasoon voidaan lisätä uusia tarpeellisia merkkipisteitä. Tällöin päivitetty piirtotaso täytyy lähettää uudelleen jokaiselle operaatioon osallistuvalla yksiköllä. Toimenpide on nopea ja helppo, jos koulutuksessa on kiinnitetty huomiota piirtotasojen käsittelyyn.

Piirtotaso pitää sisällään taktiset merkinnät:

- Kohderakennus / rakennukset, sivut maalattuna operatiivisin värein
- Silmä 1-x, kohteen tarkkailuun valitut pisteet

⁵ POKE:n VirYT-toiminnon avulla luodaan yhteys eri viranomaisten päätelaitteisiin, jolloin kaikilla on yhtäläinen reaaliaikainen tilannekuva nähtävillä.

- Sulkumerkinnät alueen eristämiseksi
- Evakuointipisteet
- TEMS-odotuskynnys
- Tilannejohtopaikka
- Kokoontumispaikka
- Rakennuksien osalta mahdollisten tikapuiden sijainti
- Ovet, lukitukset ja avautumissuunta (vasen/oikea)
- Helikopterin laskeutumisaikapaikka
- Mahdolliset työturvallisuuteen vaikuttavat vaaralliset kemikaalit, aineet ym.
- Muut kohteen kannalta merkittävät pisteet

Lisäksi piirtotasoon ja kohdetietolomakkeeseen voidaan merkitä lähestymissuuntia, jotka mahdollistavat huomaamattoman lähestymissuunnan mahdollisia maaston peitteitä hyödyntäen. Kohdekorttia laadittaessa voidaan jo ennakkoon pohtia toiminnan kannalta parhaita paikkoja helikopterinlaskeutumiseen. Huomioitavaa on se, että käytettäessä helikopteria miehistön kuljetukseen tms, helikopterin lentäjä päättää, mihin on turvallista laskeutua.

5.3 Erityiset kohdekortit

Kutsun erityisiksi kohdekorteiksi niitä kohdekortteja, jotka on laadittu yhteistyössä puolustusvoimien kanssa. Pohjanmaan poliisilaitos on laatinut yhdessä Porin Prikaatin (PorPr) Vaasan aluetoimiston kanssa kohdekortit Pohjanmaan poliisilaitoksen alueella sijaitsevista yhteiskunnan toiminnan ja huoltovarmuuden kannalta kriittisistä kohteista. Kohteet on määriteltä puolustusvoimien toimesta. Erityiset kohdekortit eivät ole varsinaisten kohdekorttien tapaan kaikkien saatavilla. Niihin pääsy on ainoastaan erikseen määritetyllä, tarkoin rajatulla henkilöstöllä.

Puolustusvoimien kanssa yhteistyössä laaditut kohdekortit on laadittu erityisesti poikkeusolojen varalle, yhteiskunnalliseen tilaan, jossa ulkopuolinen taho saattaa pyrkiä vaikuttamaan yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta kriittisiin kohteisiin ja sitä myöten heikentämään valtiojohtoon kykyä itsenäiseen päätöksentekoon tai heikentämään sen puolustuskykyä.

Yhteistyössä toteutetun kohdekartoittamisen etuna on yhtäläinen käsitys alueen merkittävistä toimijoista, niiden merkityksestä sekä suojaamistarpeesta yhteiskunnallisen kriisin aikana. Yhteiskunnallisen kriisin kehittymiselle on tavanomaista, että poliisi saattaa olla hyvinkin pitkään ensisijainen toimivaltainen ja -valtainen viranomaisena reagoimaan esimerkiksi yksityisen kohteen tarkastamiseen tai suojaamiseen. Poliisin resurssit eivät kuitenkaan riitä yksin tähän tehtävään, tällöin virka-apulainsäädännön nojalla poliisi voi pyytää Puolustusvoimilta virka-apua tehtävän hoitamiseksi. Puolustusvoimien toiminta kriisin kehitysvaiheen alkuvaiheessa on osaltaan valmiuden korottamista. Se ei kuitenkaan vielä anna Puolustusvoimille esimerkiksi toimivaltaa aseelliseen voimankäyttöön kaikissa tilanteissa.

”Erityiset kohdekortit” nimenä on tähän saakka ollut työnimi Puolustusvoimien kanssa tehdyistä kohdekorteista. Jatkossa tuleekin pohtia, miten ne nimetään erottumaan varsinaisista kohdekorteista, sillä *”Erityiset kohdekortit”* ei nimenä viittaa niiden alkuperäistä tarkoitusta. *”Suojattavat kohteet”* olisi ehkä parempi nimi kuvaamaan niiden tarkoitusta.

Erityiset kohdekortit ovat rakenteeltaan samanlaisia varsinaisten kohdekorttien kanssa. Ne sisältävät kohdetietolomakkeen sekä piirtotason. Ne ovat myös operatiiviselta sisällöltään hyvin yhteismitallisia kohteesta riippumatta. Merkittävin ero on käytettävyydessä: Erityisten kohdekorttien käyttöoikeus normaalioloissa on tarkoin rajattu, koska kyseessä on yhteiskunnallisesti kriittinen kohde. Käyttöoikeutta rajaamalla varmistetaan arkaluontoisen tiedon turvallinen säilytys.

5.4 Tilapäiset toimintasuunnitelmat

Varsinaiset ja erityiset kohdekortit ovat etukäteen laadittuja. Niiden laatimiseen liittyy keskeisesti riskikohteiden tunnistaminen, monipuolinen tiedonhankinta kohteesta ja sen erityispiirteistä kohdevierailuineen ja dokumentointineen.

Tilapäisellä toimintasuunnitelmalla tarkoitan piirtotason, jota ei ole ennalta laadittu: Tyypillisimmillään tällainen on hätäkeskuksen antama vaativa poliisitehtävä, jonka suorittamista varten perustetaan tilanneorganisaatio ja jota johtaa tilannejohtaja yleisjohtajan valvonnassa.

Aseellisen uhan sisältävät tehtävät ovat tyypillisiä tällaisissa tilanteissa. Tällöin yksinkertaisimmillaan kohteen merkitseminen operatiivisin värein (*”kohteen maalaaminen”*) edesauttaa

merkittävästi tilanteen johtamista sekä selkeyttää tilannekuvan ylläpitoa. Varsinaisissa kohdekorteissa esiintyvät merkkipisteet on helppo lisätä piirtotasoon jos tilanne sellaiseksi etenee ja toimintasuunnitelma sellaista vaatii. Tehtävän muodostuessa pitkäkestoiseksi tilannekuvan muodostaminen myöhemmin siihen osallistuville on huomattavasti helpompaa piirtotason avulla. Tavanomaista tilapäisten toimintasuunnitelmien laatimiselle on ajanpuute: Ne tehdään olemassa olevan tiedon – usein vajaan – pohjalta ja kiireellisesti.

Haasteena tilapäisen toimintasuunnitelman laatimisessa on osaaminen: Edelleenkään kaikki eivät osaa laatia nopeasti ja rutiininomaisesti yksinkertaista piirtotasoa ja lähettää sitä muille yksiköille. Koska edellä mainitun tilannekuvauksen perusteella on hyvin vähän aikaa piirtotason (toimintasuunnitelman) laatimiseen ja lähettämiseen tehtävään osallistuville partioille sekä tilanne- tai johtokeskukseen, tulee POKE:n tekninen hallinta olla jokaisella hyvällä perustasolla myös silloin, kun henkilökohtainen vireystila on heikoimmillaan.

5.5 Kohdekorttikoulutus

Olen toiminut varsinaisen virkatoimen ohella POKE-kouluttajana Pohjanmaan poliisilaitoksella lähes koko 2010-luvun. Lisäksi partiokoiraohjaajan taustasta johtuen käyn säännöllisesti poliisikoiralaitoksella kouluttamassa peruskurssilaisia, harjoitukseen liittyy kiinteästi POKE:n ja i-Virven⁶ käyttö. Näin ollen minulle on muodostunut hyvä käsitys siitä, millä tasolla POKE:n hallinta valtakunnallisesti on: Olisi miellyttävää sanoa, että POKE:a osataan hyödyntää laaja-alaisesti. Näin ei kuitenkaan ole. Työharjoitteluun tulleille olen teettänyt erilaisia harjoitteita. Tekninen perusosaaminen on hyvällä tasolla, mutta POKE:a ei luonnollisestikaan vielä osata soveltaa käytännön kokemuksen puuttuessa. Koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti syväoppimiseen (kts. luku 2.4.), jotta opittua osataan myöhemmin soveltaa käytännössä.

Kohdekorttikoulutuksessa tulee ottaa huomioon poliisin organisaatorakenne ja toimintaperiaatteet ja näin ollen koulutuksen tulee olla kohdennettua hierarkian kaikille tasoille. Jaan koulutuksen alla olevan taulukon mukaisesti viiteen tasoon:

⁶ Tetra-verkossa toimiva viranomaisten käyttämä radiopäätelaite

KOHDERYHMÄ	SISÄLTÖ
Talon johtoryhmä	Strateginen merkitys varautumistoiminnalle
Operatiivinen johtotaso (YJ / KJ ja päivystäjät)	Kohteen merkitys, hyödynnettävyys ja sisältö
Loppukäyttäjätaso	Kohdekortin merkitys, sijainti ja käytettävyys
RTS-sektori	Tietoisuus kohteista ja niiden merkityksestä
Työryhmätaso	Kohdekortin laatiminen, säilytys ja ylläpito

Taulukko 2. Kohdekortteihin liittyvässä koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota kohderyhmään ja laatia koulutus kohdennetusti erikseen joka ryhmälle. (Taulukko: Jukka Kero)

Kohderyhmistä kriittisimmät on operatiivinen johtotaso sekä loppukäyttäjätaso. Mikäli heille ei onnistuta a) kouluttamaan tai b) motivoimaan riittävän selkeästi, mikä kohdekorttien merkitys poliisin operatiiviselle toiminnalle on, ei niistä saada sitä hyötyä, jota niiden avulla tavoitellaan.

Jotta kohdekorteista saataisiin mahdollisimman suuri hyöty irti, tulee operatiivisella henkilöstöllä olla riittävä tietoisuus kohteiden sijainnista sekä niiden merkityksestä yhteiskunnan kriittiselle infrastruktuurille. Varsinaiset kohdekortin tulee jokaisen tuntea ja olla tutustunut niiden sisältämään informaatioon.

Jokaisen tulee myös hallita järjestelmät sillä varmuudella, että kykenee noutamaan kohdetietolomakkeen ja piirtotason niiden tallennussijainnista sekä tarvittaessa lähettämään tai vastaanottamaan sen omalle päätelaitteelle, koska operatiivisessa tilanteessa POKE on alusta, jolla tilannetta hallitaan niin tilannejohtopaikalla kuin tilanne- tai johtokeskuksessakin.

Erityistoimintojen, kuten VATI-, Tepo- sekä koiraryhmien⁷ olisi hyvä harjoitella kohteissa, sillä nämä ryhmät ovat mitä suurimmalla todennäköisyydellä ensisijaiset toimijat kohteessa, riippumatta siitä, onko kysymys kohteen ennalta suojaamisesta, vai jo mahdollisen meneillä olevan tai tapahtuneen rikoksen aiheuttamasta kohteen tarkistuksesta tai haltuunotosta.

⁷ Vati-ryhmä on vaativien tilanteiden hoitoon koulutettu ryhmä, Tepo-ryhmä on räjähteiden käsittelyyn koulutettu ryhmä

Yleis- ja kenttäjohtajien sekä tilanne- ja johtokeskuksien päivystäjien on myös tunnettava kohteet, jotta osaavat reagoida etenkin, jos erityisten kohteiden listalla olevaan kohteeseen tulee hälytys. Tällöin operatiivisissa johtotehtävissä toimivat esimiehet osaavat reagoida tehtävän luokituksesta riippumatta välittömästi asian vaatimalla tavalla.

6 HAASTATTELUT

Haastattelu menetelmänä on hyvin joustava tapa hankkia tietoa, joten se sopii moniin tutkimustarkoituksiin. Erityisesti vapaamuotoisten ja vähän strukturoitujen haastattelumenetelmien käyttö on lisääntynyt. (Hirsijärvi & Hurme 2018, 34.)

Yhtenä tutkimusongelmanani oli kohdekortin laadullinen kriteeristö sekä mitä etua olisi valtakunnallisesti yhtäläisellä kohdekortilla. Laadin yhdeksän kysymystä tutkimusongelmiini liittyen. Valitsin kysymyslomakkeen haastattelun sijasta käytännön syistä (Covid-19 kts. 1.4.), lisäksi strukturoidun kysymysasettelun tarkoituksena oli pitää vastaukset tiukasti aiheessa vailla rönsyilyä mahdollisuutta. Avoimen haastattelun vaarana on aiheen ”karkaaminen” sivuraiteille, jolloin haastattelun tuloksista sekä litteroinnista voi tulla haastavaa.

Kysymyksiin tulee kiinnittää huomiota, jos asetetut kysymykset eivät vastaa tutkimusongelmaa, ei haastattelusta ole tutkimukselle hyötyä.

Kiinnittämällä huomiota lomakkeen kysymysasetteluun varmistetaan, ettei vastauksille jätetä tulkinnan varaa. Haastattelututkimusten yhteydessä on todettu, että varsinkin vähemmän koulutusta saaneilla aikuisillakin on saattanut olla lukemisvaikeuksia. (Hirsijärvi & Hurme 2018, 37.)

Kyselylomakkeen selkein etu on materiaalin suhteellisen nopea käsittely verrattuna eräisiin muihin menetelmiin.

6.1 Haastateltavien taustatiedot

Valitsin haastateltavaksi Pohjanmaan poliisilaitokselta neljä henkilöä, joista jokaisella on laaja kokemus poliisin operatiivisesta toiminnasta. Virka-uran pituus on jokaisella hieman

alle tai yli 20 vuotta, joten haastateltavien vastaukset ovat vankkaan kokemukseen pohjautuvia. Jokainen haastatelluista omaan laaja-alaisen kokemus poliisin eri työtehtävistä sekä kohdekorttien käytöstä operatiivisessa toiminnassa. Haastateltavat työskentelee valvonta- ja hälytyssektorilla päällystö-, alipäällystö- sekä miehistötehtävissä. Heillä erityiskoulutusta poliisin erilaisiin operatiivisiin tehtäviin.

6.2 Haastattelujen yhteenveto

Haastattelulomake piti sisällään 9 kysymystä. Kysymyksien avulla pyrin selvittämään, tulisiko ohjaus olla valtakunnallista sekä millainen on laadukas kohdekortti, mitä tietoa sen tulee sisältää.

Haastateltavien selkeä yksimielinen mielipide oli, että kohdekorttien laatimisen tulisi olla johdettua ja suunnitelmallista sekä valtakunnallisesti yhtäläistä. Lisäksi kohdekorttien tulisi sisältää samat operatiiviset merkinnät kohteesta riippumatta. Tällä varmistettaisiin, että kohteet valikoituvat samoin perustein, ja kohdekortit valmistettaisiin samalla logiikalla, jolloin ne olisivat sisällöllisesti yhtäläisiä ja niissä oleva tietopohja olisi kaikkien nopeasti löydettävissä.

”Kohdekortit tulisi silloin kattavasti tehtyä kaikista niistä kohteista, jotka on etukäteen määriteltä kriittisiksi kohteiksi. Valintaan voitaisiin vaikuttaa antamalla asiaan liittyvä ohje / määräys, jonka linjauksen mukaan kohdekortteja tulisi laatia tietyistä kohteista.”

Kohdekorttien laadinnan tulisi olla johdettua, jota ohjaa päällystöön kuuluva esimies, toteutuksesta vastaa alipäällystöön kuuluvan henkilön johtama asiantuntijoista koostuva ryhmä, joka myös vastaa kohdekorttien ylläpidosta. Vastauksissa nousi esille myös kohdekorttien säilytettävyyden, niiden täytyy olla nopeasti ja helposti kaikkien saatavilla.

Laadullisten kriteerien osalta esiin nousi kohdekortin keskeisin tarkoitus. Kun se on laadittu tietyin kriteerein, siinä on valmiiksi otettu kantaa operatiivisesti merkittävistä seikoista, kuten kohteen operatiivinen maalaus sekä muut tehokkaan toiminnan kannalta oleelliset merkit. Kohdekortin katsotaan olevan erityisesti johtamisen väline.

”Riippumatta siitä kuka operoi, olisi aina sama tieto, rakenne sekä tekniikka käytettävissä. Sisältö olisi aina sama. Laadukkaan kohdekortin avulla on helppo johtaa tilannetta, ei kulu

aikaa kohteen hahmottamiseen tai tiedon hankintaan. On olemassa jonkinlainen perussuunnitelma, josta lähteä liikkeelle. Tämä korostuu etenkin silloin, kun operoidaan alueilla tai kohteissa, jotka eivät ole kovin tuttuja.”

Kehityskohteeksi vastaajien osalta nousi kohdekorttien käytettävyyden ja lisääminen eri keinoin. Myös moniviranomaisnäkökulma nousi esille:

”Viranomaisyhteistyötä voisi edelleen lisätä niin kohdekorttien laadintaan kuin hyödyntämiseenkin liittyen. Kun pääsemme kehityksessä niin pitkälle, että poliisiorganisaation kaikki toimijat tietävät mitä kohdekortit ovat ja miten niitä voidaan hyödyntää yhteistoiminnassa, voitaisiin seuraavana haasteena pyrkiä laajentamaan kohdekorttien tietoisuutta / ”ilosanomaa” myös muiden yhteistyöviranomaisten suuntaan niiltä osin mitä salassapitosäännökset sen mahdollistavat. Erityisesti tässä kohtaa tulisi huomioida poliisin kanssa tiiviisti yhteistyötä tekevät TEMS-ryhmät.”

6.3 Haastattelun luotettavuus

Haastattelun aiheeseen liittyvää kirjallisuutta tai aiempaa tutkimusta ei ollut saatavilla, joten perehtyminen aiempaan tutkimukseen ennen haastattelua ei ollut mahdollisuutta, eikä näin ollen kysymysasettelulla voitu hakea uutta näkökulmaa aiempiin tutkimuksiin nähden. Tästä johtuen haastattelijan asettamat kysymykset pohjautuivat tämän omaan subjektiiviseen kokemukseen ja asiantuntemukseen aiheesta.

Vastauksista pyrin tuomaan esille keskeisimmät teemat. Haastateltavien vastaukset olivat hyvin yhdenmukaisia. Tämä johtunee siitä, että haastateltavilla on selkeä käsitys kohdekortin merkityksestä operatiiviselle toiminnalle. En usko, että vastauksien osalta olisi syntynyt merkittävää hajontaa haastateltavien lukumäärän lisääntyessä, sillä aiheeseen vastakseen täytyy vastaajalla olla substanssiosaamista aiheeseen liittyen. Keskeinen tutkimuskysymys olikin kohdekortteihin liittyvän toiminnan kehittäminen. Tämän vuoksi en valinnut haastateltavaksi sellaisia henkilöitä, joilla ei ole kokemusta kohdekorttien operatiivisesta käytöstä.

7 KOHDEKORTIN LAATIMINEN

7.1 Työryhmän valinta

Työryhmän toiminnan tulee olla johdettua ja ryhmän toimintaa valvoo päällystään esimies, jolle työryhmä raportoi toiminnasta säännöllisin välein.

Ryhmän toimintaa tulee johtaa tehtäväalueeseen perehtynyt alipäällystökoulutuksen saanut tai muu henkilö, joka vastaa työn suorittamisesta sille annettujen kriteerien perusteella. Ryhmässä tulee olla riittävä asiantuntijuus valmiussuunnitellun merkityksestä sekä poliisin operatiivisesta toiminnasta. Ryhmän kokoonpanon määrittelee päällystään kuuluva poliisimies.

Pohjanmaan poliisilaitoksella varsinaisten kohdekorttien laadinnasta vastasi neljähenkinen työryhmä, joista kaksi toimi kenttäjohtajina, kaksi VATI-ryhmässä.

Työjako oli seuraava:

Kenttäjohtaja 1: Tiedon keruu - haastattelut ja avoimet lähteet.

Kenttäjohtaja 2: Kohteen dokumentointi, kartoitus ja varsinaisen kohdekortin laadinta.

Vatimiehet 1-2: Kohteen kartoitus operatiivista toimintasuunnitelmaa varten.

Ajan myötä toiminnasta muodostui sujuvaa, kun jokaisella oli oma vastuualueensa. Vakiintuneella tehtäväjaolla varmistettiin myös se, että jokaisesta kohteesta hankittiin tietoa ja laadittiin kohdekortti samoin kriteerein.

Eriyisten kohdekorttien laadinnasta vastasi kaksi henkilöä, kenttäjohtajana toimiva ylikonstaapeli sekä Tepo-toimintaan perehtynyt vanhempi konstaapeli yhdessä Puolustusvoimien henkilöstön kanssa.

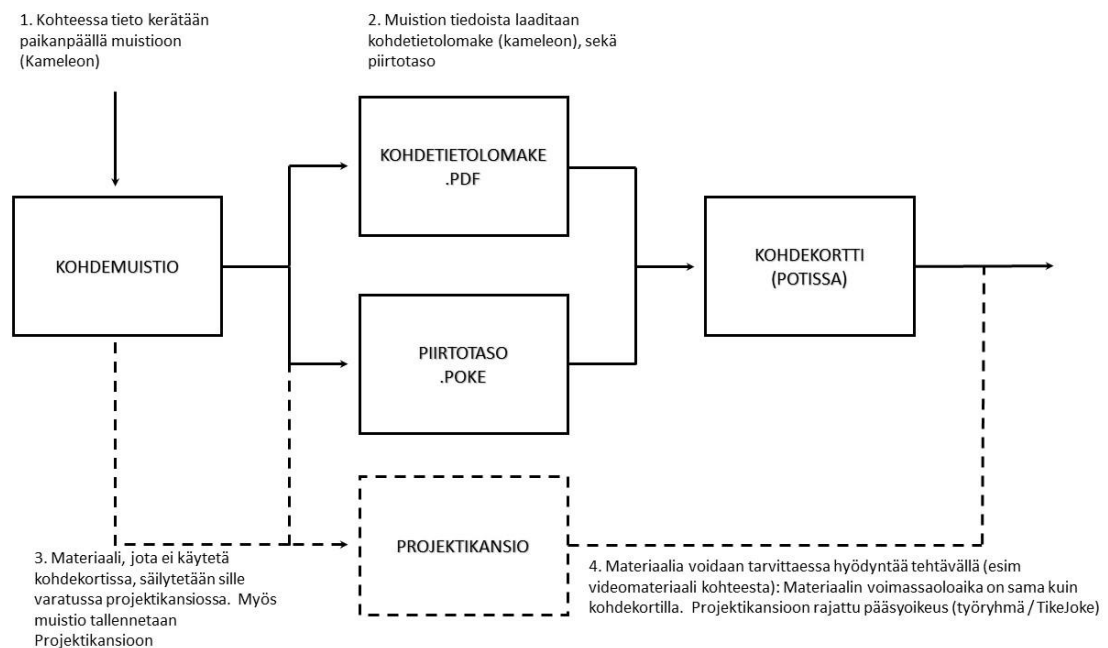
Kohteista laaditut kohdekortit (kohdetietolomake ja piirtotaso) tallennettiin projektikansioon, johon oli pääsy työryhmään kuuluvilla sekä eräillä erikseen perustelluilla henkilöillä sekä poliisin että puolustusvoimien organisaatiosta.

7.2 Tiedonhankinta ja käsittely

Kohdekortin laadintaan liittyy keskeisesti kohteessa käynti sekä dokumentointi, jotta se voidaan kuvailla riittävällä tarkkuudella. Tämän johdosta on konsultoitava kohteen henkilökuntaan kuuluvaa asiantuntijaa, joka osaa kertoa poliisille kohteen toiminnasta ja sen kriittisistä kohdista, jotta poliisille muodostuu selvä käsitys kohteesta. Parhaimpaan tulokseen päästään, kun asiantuntija toimii oppaana kohdevierailulla.

Avoimista lähteistä on saatavilla hyödyllistä tietoa kohdekorttien tiedusteluvaiheessa. Dokumentoinnissa kannattaa hyödyntää Rpas-lennokkeja, joilla saa kuvamateriaalia halutussa muodossa halutuista kuvakulmista. Esimerkiksi Google Maps on hyvä avointen lähteiden sovellus kohteen tiedusteluun.

Tiedonhankinnan ja -käsittelyn prosessin tulee olla selkeä. Laadullisesti prosessi alkaa tiedonhankintavaiheesta. Oheisella kaaviolla kuvaan tiedonhankinnan prosessia kehitysajatuksen näkökulmasta:

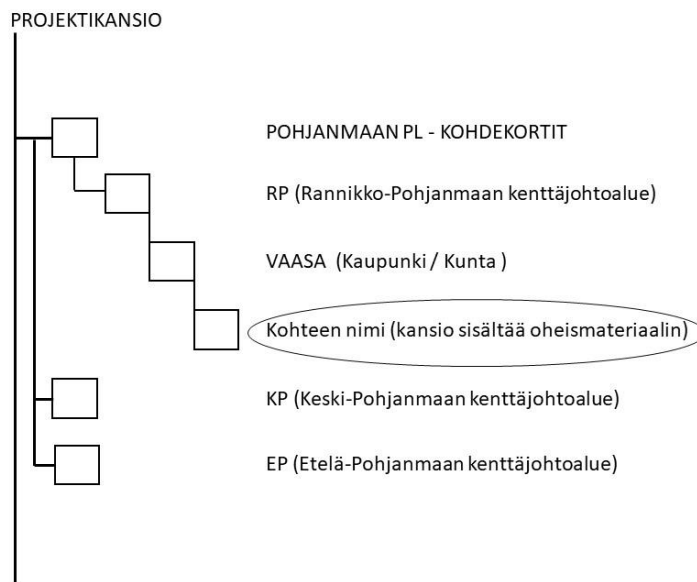
Kaavio 5. Tiedonhankinnan prosessikuvaus: Kaavion avulla selkeytetään kohdekortin valmistusprosessi sekä siihen liittyvä materiaalin hallinta. (Kaavio: Jukka Kero)

Eräs kehittämisajatukseni on laatia Kameleonista avattavat lomakkeet: 1) Kohdemuistio, johon kerätään kohteen tiedustelumateriaali. Muistio toimii tiedonkeruuvaiheessa nimensä mukaisesti muistiona, siinä on muistilista dokumentoitavista asioista.

Kohdekortissa käytettävä aineisto kirjataan niin ikään Kameleonista avattavaan 2) Kohdetietolomakkeeseen, joka yhdessä POKE:n piirtotason kanssa muodostaa POTI:iin tallennettavan kokonaisuuden, eli kohdekortin.

Materiaali, jota ei hyödynnetä kohdekortissa (tai ei voida hyödyntää - kuten videomateriaali) tallennetaan projektikansioon, josta materiaalin voi tarvittaessa hakea. Projektikansiorakenteen tulee olla selkeä ja looginen, jotta materiaali on nopeasti löydettävissä:

Pohjanmaan poliisilaitoksen Rannikko-Pohjanmaan kenttäjohtoalueella Vaasassa sijaitsevasta kohteesta laaditun kohdekortin oheismateriaali tallennetaan Projektikansioon ”Pohjanmaan PL - Kohdekortit / RP / Vaasa / Kohteen oma kansio. Kaavio 6 kuvaa työryhmän käyttämää kansiorakennetta.

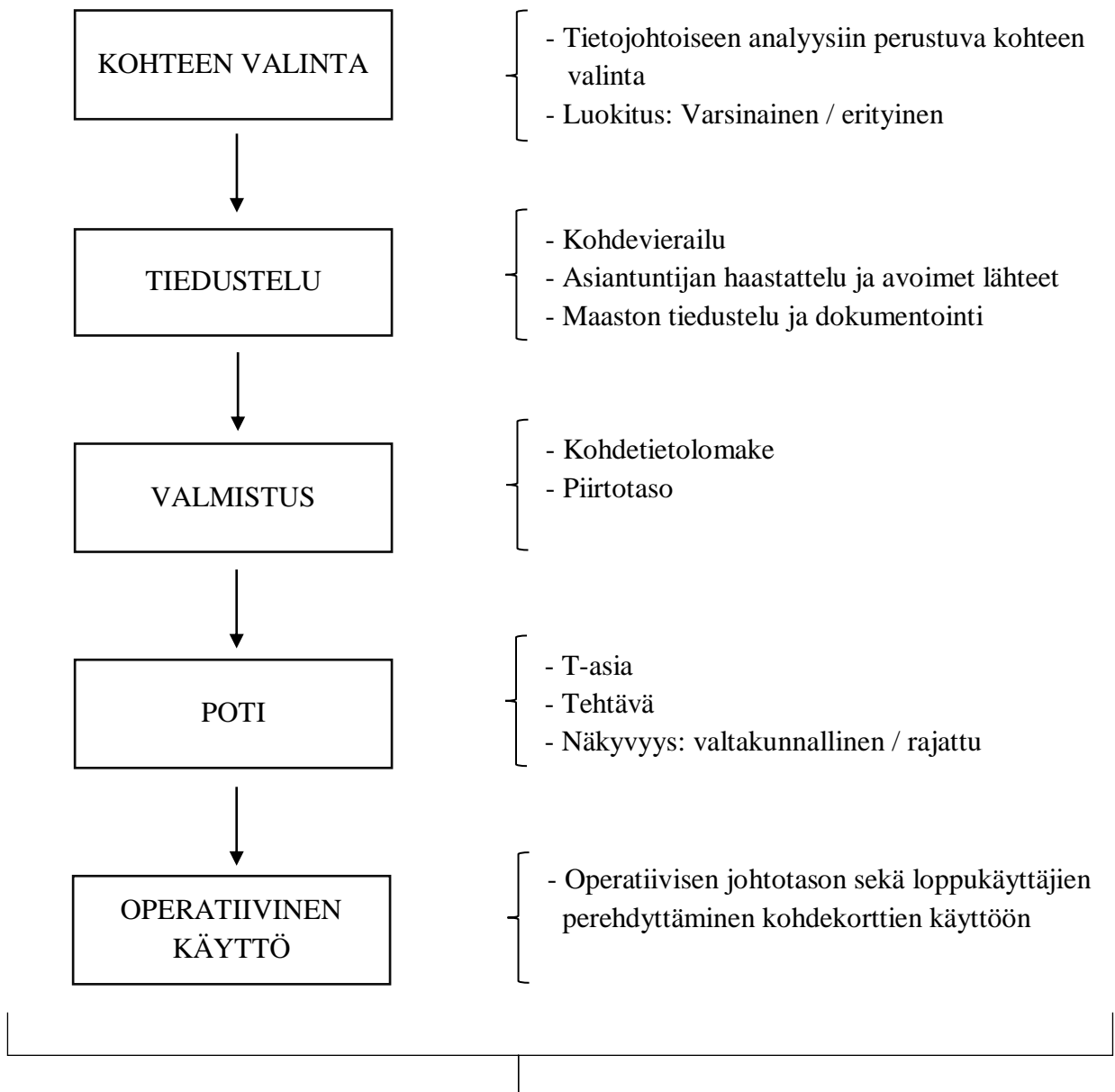
Kaavio 6. Projektikansiorakenteeseen tulee kiinnittää huomiota nimeämällä kansiot samalla tavoin kohdekortit, jotta oheismateriaali löytyy tarvittaessa nopeasti (Kaavio: Jukka Kero)

Projektikansioon on käyttöoikeus työryhmään kuuluvilla sekä poliisilaitoksen tilanne/johdotokeskuksen henkilökunnalla. Tällöin materiaali on tarpeen vaatiessa saatavilla kaikkina vuorokauden aikoina läpi vuoden.

Jos kohdekortin tarve päättyy, se poistetaan POTI:sta päällystövastaavan päätöksellä. Tällöin toimenpiteen suorittaja huolehtii siitä, että oheismateriaali poistetaan myös Projektikansioista.

7.3 Kohdekortin valmistusprosessi

Kohdekortin valmistusprosessi kuvataan seuraavassa kaaviossa:

Kaavio 7. Tietojohtoisuuden ajatus: Koulutus, prosessin kokonaisvaltainen käsitys, laatu, kohdekorttien yhteneväisyys, käsitys poliisin operatiivisen toiminnan perusteista sekä yhteiskunnan kriittisestä infrastruktuurista. (Kaavio: Jukka Kero)

7.4 Työaika ja kustannukset

Kohdekorttien tuottaminen päätoimen ohessa on haastavaa. Työryhmälle tulee varata tehtävään kohdennettua työaika, jotta kohteeseen tutustuminen, tiedonkeruu ja varsinaisen kohdekortin laatiminen on mahdollista. Päälystöesimiehen tehtävä on mahdollistaa työajan käyttö kohdekorttien valmistamista varten.

Vuosisuunnittelussa tulisi ottaa huomioon työajan resursointi. Lomakauden aikana ei toimintaan ole juurikaan osoitettua työaika.

Kohteessa käynti saattaa aiheuttaa matkakuluja päivärahan ja mahdollisten yöpymiskustannuksien muodossa. Kustannuksien hallinnasta vastaa päälystöön kuuluva esimies.

8 KOHDEKORTIN TURVALUOKITUS, SÄILYTYS JA KÄYTTÖ

Julkisuuslaissa (621/1999) todetaan, että asiakirjaan on tehtävä merkintä asiakirjan turvallisuusluokasta, jos sen sisältävä tieto on paljastuessaan omiaan aiheuttamaan vahinkoa. Turvallisuusluokittelusta vastaa asiakirjan laatija.

Näkemykseni mukaan kohdekortti tulee luokitella turvallisuusluokkaan IV sen sisältämän poliisitaktisen suunnitelman perusteella. Kohdekortista ei selviä teknisiä menetelmiä, tai välineitä, eikä taktiikoita, joten turvaluokitus IV on riittävä.

IV-tason materiaalin käsittelyoikeus on jokaisella poliisiviranomaisella. Suojaustaso III:n asiakirjojen käsittelyyn tulee jokaisen taas erikseen hakea oikeus Portista⁸. Lisäksi työnantajan on pidettävä kirjaa siitä, kuka ja missä tehtävässä saa käsitellä III-luokan asiakirjoja.

Kerätessä tietoa kohteesta tulee huomioida, ettei kohdekorttiin tule sisällyttää sellaista salassa pidettävää tietoa, jolla ei ole merkitystä kohteen riskiarvioinnille tai poliisin toimintasuunnitelmille.

⁸ Poliisin tietoportaaali, jonka kautta haetaan käyttöoikeuksia eri järjestelmiin

Määräys poliisin salassa pidettävien tietoaineistojen käsittelystä (POL-2015-3101) – liite 2:ssa määritellään, miten turvaluokiteltua materiaalia tulee käsitellä. Taulukkoon 3 olen kirjannut kohdekorttien käsittelyn kannalta oleelliset kohdat:

SUOJAUSTASO

KÄSITTELY	IV	III	II	I
TUVE-mobiililaitteet Knox-työtilassa	Kyllä	-	-	-
TUVE-työasema	Kyllä	Kyllä	-	-
eTUVE-työasema	Kyllä	-	-	-
Etäkäyttö hyväksytyllä etäkäyttöratkaisulla	Kyllä	Kyllä	-	-
TUVE-videoneuvottelujärjestelmä	Kyllä	Kyllä	-	-
eTUVE-videoneuvottelujärjestelmä	Kyllä	-	-	-
SÄILYTTÄMINEN				
Lukittu kaappi tai muu vastaava tila poliisiyksikössä	Kyllä	Kyllä	-	-
Kassakaappi tai holvi poliisiyksikössä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
ST III – hyväksyty tuvepalvelu	Kyllä	Kyllä	-	-
Muut avoimet verkkopalvelut	-	-	-	-
LÄHETTÄMINEN DIGITAALISESTI TUVESSA				
Salaamaton sähköposti	Kyllä	-	-	-
Salattu sähköposti	Kyllä	Kyllä	-	-
TUVE-työaseman pikaviestisovellus	Kyllä	Kyllä	-	-
TUVE-mobiililaitteen pikaviestisovellus	Kyllä	-	-	-
LÄHETTÄMINEN DIGITAALISESTI TUVEN ULKOPUOLELLE				
Salaamaton sähköposti	-	-	-	-
Turvapostipalvelu varmistettuna tekstiviestillä	Kyllä	-	-	-
Salattu sähköposti	Kyllä	-	-	-
Hyväksytyllä salausohjelmistolla vahvasti salattu liite sähköpostilla	Kyllä	Kyllä	-	-

Taulukko 3. Turvaluokitellun tiedon käsittely: Turvallisuusluokiteltua materiaalia käsiteltäessä tulee kiinnittää erityistä huomiota sen turvallisuuteen. (Taulukko: Poliisihallitus)

Yllä olevan taulukon perusteella voidaan siten todeta, että ST IV-luokiteltu kohdekortti voidaan tallentaa POTI-tietojärjestelmään ja se voidaan lähettää salattuna TUVE-verkossa. Lisäksi materiaalin luovuttamisesta virkatehtävään liittyen toiselle viranomaiselle ei muodostu ongelmaa. Tällaisia tilanteita voi syntyä suunnitteluvaiheessa eri viranomaisten kanssa.

Yhteiskunnallisten häiriötilojen varalta tulee kohdetietolomakkeista säilyttää paperiversiot ukitussa tilassa poliisilaitoksella. Tilanne- tai johtokeskus on luontevin tila säilytykselle.

8.1 Poliisin tiedustelujärjestelmä POTI

Poliisi otti Poliisin Tiedustelujärjestelmä POTI:n käyttöön joulukuussa 2018. Itse kohdekortti on tiedustelutietoa, joten siksi on perusteltua tallentaa kohdekortit kyseiseen järjestel-

mään. Poliisihallituksen ohjeen POL-2018-54040 mukaan tiedustelun asia on Potin tietoryhmä, jossa tietojen käsittelyn peruste johdetaan poliisin henkilötietolain 2 §:n 3 momentin kohdasta 1 c. Sen mukaan tietojärjestelmään saadaan tallettaa poliisilaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja muista poliisin tehtävään, toimenpiteeseen ja tapahtumaan liittyvistä tarpeellisista kuvauksista, olosuhteista ja yksilöinneistä.

Tiedustelun asian yhteyteen tallennettavan tiedon on tarkoitettu sisältävän kuvauksia tapahtumista, tehtävistä ja toimenpiteistä, jotka ensisijaisesti edellyttävät poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin tehtäväpiiriin liittyvien tehtävien ja toimenpiteiden kirjaamista asian käsittelemiseksi.

Tapahtumissa ei suoranaisesti ole kyse esitutkinnasta, poliisitutkinnasta tai virka-apuasioista, eivätkä ne myöskään ole niitä tietoja, joiden ensisijainen tallennuspaikka on hätäkeskusjärjestelmä.

Tiedustelun asiatyyppi on tarkoitettu ennalta estävän toiminnan, ennalta estävän erityistoiminnan, turvallisuuden ylläpitämiseen, rikollisuuden torjumiseen tähtäävien tapahtumien, tehtävien sekä toimenpiteiden alustaksi.

Joissakin poliisilaitoksissa kohdekortteja on tallennettu Projektikansioon, joissakin Sharepoint-järjestelmään. Näin ollen yhtäläistä valtakunnallista käytäntöä ei ole olemassa.

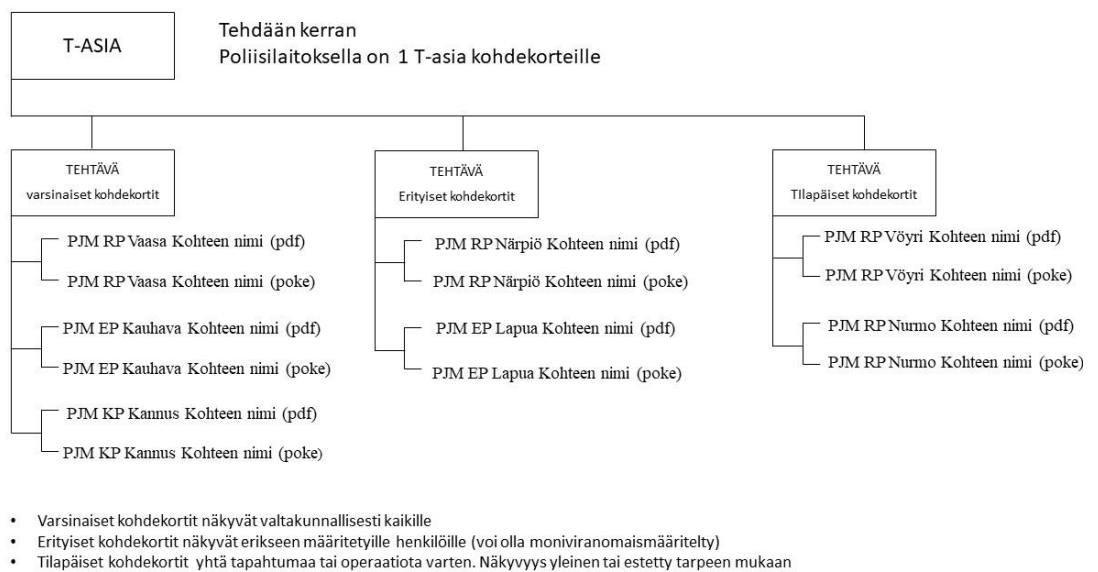
Tallennettaessa kohdekortit POTI:iin ennalta määritellyllä tavalla (nimeäminen, luokitus) mahdollistetaan se, että kohdekortit ovat tarpeen vaatiessa valtakunnallisesti kaikkien käytettävissä. Lisäksi yksittäistä kohdekorttia (kohdetietolomake sekä piirtotaso) tallennettaessa liitteiksi voidaan määritellä estetty näkymä, jolloin liitteet on nähtävissä ja käytettävissä ainoastaan erikseen määritetyillä henkilöillä.

Tallennettaessa varsinaisia kohdekortteja POTI-tietokantaan luodaan ensimmäisellä kerralla uusi asia (T-asia), jonka alla olevien tehtävien (varsinaiset-, erityiset- ja tilapäiset kohdekortit) liitteisiin lisätään kohdekortteja tarpeen mukaan. Tallennusvaiheessa valitaan kohdekortille näkyvyys: Varsinaisia kohdekortteja tallennettaessa näkyvyyttä ei rajata tai estetä, jolloin kohdekortti on valtakunnallisesti kaikkien käytettävissä.

Erityisten, poikkeusolojen varalle yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisistä kohteista

laadittujen kohdekorttien tallennusvaiheessa näkyvyys estetään ja tallennusvaiheessa määritellään ne henkilöt, joilla on pääsy kyseisiin tietueisiin.

Tallennettaessa tilapäisiä kohdekortteja esimerkiksi yhtä tiettyä projektia tai operaatiota varten näkyvyys voi olla joko kaikille näkyvä tai rajattu/salattu näkymään vain erikseen määritetyille henkilöille. Tilapäisiä tehtäviä voi olla esimerkiksi suuri yleisötapahtuma, yksittäiseen henkilöön kohdistuneen uhkauksen torjuntasuunnitelma tai vaikka valtiopäämiehen vierailuun liittyvät toimintasuunnitelmat. Oheinen kaavio kuvaa erilaisten kohdekorttien tallennusrakennetta POTI:iin:

Kaavio 8. Kohdekortteja varten luodaan T-asia, johon kohdekortit tallennetaan. Näkyvyyttä voidaan rajata tallennusvaiheessa. (Kaavio: Jukka Kero)

Kohdekortti (PDF) sekä siihen liittyvä piirtotaso (POKE) tulee nimetä aina samalla logiikalla:

Pohjanmaan poliisilaitoksen Rannikko-Pohjanmaan kenttäjohtoalueella Vaasassa sijaitsevasta kohteesta laadittu kohdetietolomake ja piirtotaso nimetään seuraavasti:

PJM RP Vaasa ”Kohteen nimi”.pdf
PJM RP Vaasa ”Kohteen nimi”.poke } Kohdekortti = Tehtävän liitteet

Tällöin halutun kohteen kohdekortti löytyy POTI:sta helposti Hae / liite -toiminnolla. Hakukenttään kirjoittamalla sanan ”PJM” luetteloon tulee kaikki kohdekortit, jotka alkavat sanalla ”PJM”, jatkamalla hakukomentoa sanalla ”EP Paikkakunta” luuteloituu ne kohdekortit, jotka on Etelä-Pohjanmaan kenttäalueella sijaitsevan kunnan kohteesta.

Kriittinen kohta on POTI:n käytön osaaminen. POTI on saanut käyttöönoton jälkeen laajasti kritiikkiä vaikeaselkoisen käyttöympäristön johdosta. POTI koetaan hankalaksi ja vaikeaselkoiseksi käyttää. Työnantajan ja esimiestehtävissä toimivien tulee valvoa, että henkilöstö opettelee POTI:n käytön perusteellisesti, jottei kohdekorttien käytettävyys kärsi osaamattomuuden johdosta. Tehokkain keino lienee siirtää kaikki operaatioon liittyvä ohjeistus POTI:iin josta se on ainostaan saatavilla.

Sinetistä⁹ löytyy useita ohjeita POTI:n omaehtoista opiskelua varten.

Kaikkien saatavilla tai rajatulla materiaalilla saavutettu etu on selkeä: Esimerkiksi Poliisilaitoksen rajapinnassa tapahtuvaan tehtävään, johon osallistuu partioita viereisen poliisilaitoksen alueelta, on kaikilla mahdollisuus tutustua materiaaliin jo matkalla tehtävälle:

Esimerkki:

Vaativa tilanne Kokkolassa:

Kohteessa, josta on aiemmin laadittu valmius- ja varautumissuunnitteluun pohjautuen kohdekortti, tapahtuu vakava usean ihmisen henkeä tai terveyttä vaarantava teko: Pohjanmaan poliisilaitoksen Keski-Pohjanmaan kenttäjohtoalueen resurssit eivät riitä tehtävän hoitamiseen, lisäksi tehtävä vaatii erikoisosaamista:

Tehtävään lähtee erikoiskoulutuksen saaneita joukkoja sekä Oulun- että Helsingin poliisilaitoksilta. Lisäksi Tapahtumapaikalle lähetetään lisäresursseja sekä Vaasasta että Seinäjoelta: Partioiden ollessa matkalla Kokkolaan ne voivat etukäteen perehtyä kohteesta olevaan materiaaliin, jolloin tilannekuvan muodostaminen on huomattavasti tehokkaampaa.

8.2 Ylläpito ja päivittäminen

Osa kohteista on pysyviä, osa saattaa olla tilapäisiä. Tiedusteluvaiheessa tulee sopia kohteen yhdyshenkilön kanssa, että he ilmoittavat poliisille, mikäli kohteessa tapahtuu muutoksia, joista poliisiin tulee olla tietoinen. Tällä varmistetaan, että kohdekortti pysyy ajantasaisena.

⁹ Poliisin sisäinen intranet

Potissa tiedusteluasiaksi luokiteltu määritelty kohdekortti säilyy viisi vuotta. Aikaa voidaan lisätä kolme vuotta kerrallaan. Korttien laatimisesta ja ylläpidosta vastaa siihen erikseen määrätty henkilö.

Kirjautuessaan POTI:iin järjestelmä huomauttaa määräaikaistarkastuksen tarpeesta asian esimestä ilmoituksella, määräajan umpeutuessa, 72h ennen asian voimassaoloajan päättymistä. Lisäksi vielä yhden kerran heti, kun voimassaoloaika on päättynyt. Asia tulee tällöin joko sulkea tai jatkaa sen voimassaoloaikaa määräaikaistarkastuksen avulla. Määräaikaistarkastuksen voi tehdä vain kerran ensimmäisen viiden vuoden aikana.

Mikäli jokin kohdekortti myöhemmin ei ole enää tarpeellinen, kohdekorteista vastaavien henkilöiden tulee huolehtia, että se poistetaan POTI-järjestelmästä tarpeen päätyttyä, ei määräajan päättyessä. Samoin muu mahdollinen oheismateriaali tulee poistaa projekti-kansiosta. Tällaisia kohdekortteja voi olla esimerkiksi yksittäiseen henkilöön kohdistuneet uhkatilanteet, jonka johdosta poliisi on laatinut yhtenä varautumiskeinona kohdekortin henkilön kotiosoitteesta tms.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUS

Tässä työssä olen nostanut esille keskeisen lainsäädännön, joka velvoittaa eri viranomaiset suorittamaan valmiustoimia yhteiskunnallisten poikkeamatilanteiden varalle. Poliisi on keskeinen toimija yhteiskunnallisen rauhan ja turvallisuuden takaajana kaikissa olosuhteissa.

Yksi tämän työn johtopäätöksistä on se, että poliisi suorittaa sille laissa veloitettua varautumistoimintaa, mutta se tapahtuu tietyllä tapaa ainoastaan organisaation ylemmillä tasoilla. Käsittelemääni aihepiiriä kohdekorteista olen teoriaan ja lainsäädäntöön nojaten pyrkinyt todistamaan sen kuuluvan osaksi päivittäistä ja konkreettista varautumista erilaisia uhkakuvia vastaan.

Operatiiviselle henkilöstölle varautuminen on jäänyt etäiseksi käsitteeksi fokuksen ollessa kiinteästi päivittäistoiminnassa ja sen asettamissa haasteissa. Poliisin rooli ”isossa kuvassa” ei välttämättä ole kaikille selvä. Koulutuksellisesti tähän tulisi kiinnittää huomiota jo peruskoulutusvaiheessa. Aloittaessani kokelaskurssin -90 luvulla ensimmäinen kuusiviikkoinen

jakso oli ”Johdatus yhteiskunnan toimintaperiaatteisiin”. Opetuksen on täytynyt olla laadukasta, koska edelleenkin muistan Montesqueiun vallan kolmijako-opin teorian ja parlamentaarisen demokratian viranomaistoiminnan legimitetin periaatteet. Tämän päivän maailmasta johtuen lisäksi tuohon kokonaisuuteen vielä yhdeksi aihepiiriksi yhteiskunnan kannalta kriittisen infrastruktuurin rakenteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnalle sekä miten poliisi liittyy kokonaisuuteen yhtenä yhteiskunnan keskeisenä toimijana.

Näen tarvetta jatkaa tämän aihealueen tutkimusta opintojeni edetessä: Kehittämiskohteeksi tämän pohjalta valitsen valtakunnallisesti yhtäläisen kohdekorttimallin sekä kohteiden määrittelymisen. Taustatutkimuksena kartoitan tämän hetkisen tilanteen valtakunnallisesti: Millaisin perustein eri poliisilaitokset ovat valikoineet kohteita, joista on laadittu kohdekortti sekä millaisia kohdekortteja niistä on laadittu ja mihin ne on tallennettu. Yksi kysymys tulee myös olemaan, onko kohteista laadittu kohdekortteja yhdessä muiden viranomaisten kanssa.

Jatkotutkimuksessa pyrin myös tuomaan esille valmiussuunnitelun moniviranomaisnäkökulman: Miksi kohteiden valinnassa ja kartoituksessa tulisi toimia yhdessä muiden viranomaisten kanssa.

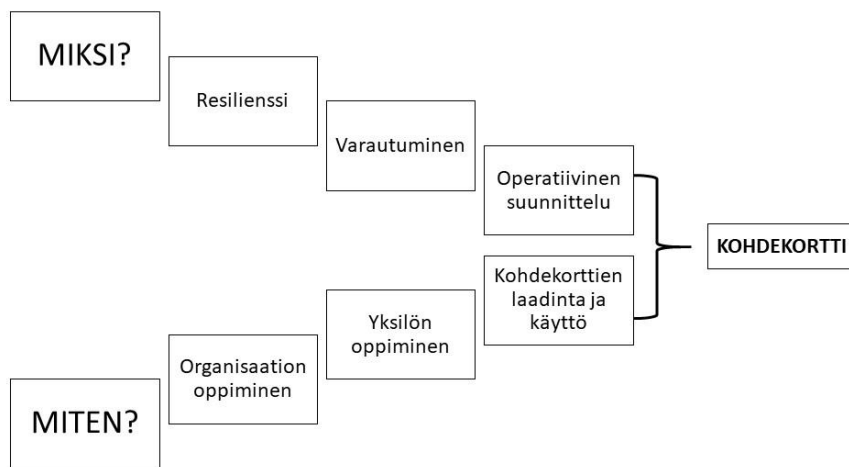
Tulevassa tutkimuksessa selvitän, millaisia valtakunnallisia koulutuspaketteja voidaan laatia perus-, että työpaikkakoulutusta ja itse opiskelua varten. Pohjanmaan poliisilaitokselta itse laadituista eri kohderyhmille suunnatuista kouluskorteista on myönteisiä kokemuksia. Tarvetta valtakunnalliselle koulutuspaketille varmasti on.

10 LOPUKSI

Operatiivinen suunnittelu ja varautuminen sekä oman toiminta-alueen mahdollisten riskikohteiden tunnistaminen on oleellista poliisin tietojohtoisen toiminnan näkökulmastakin. Koulusurmatyypiset henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset unohtamatta terroriteko-tyyppisiä yhteiskuntaa kohtaan tehtyjä rikoksia ovat uhkakuvia, joihin poliisin tulee varautua. Laki velvoittaa poliisia varautumaan myös poikkeusoloihin.

Ennalta suoritettujen kohdekartoituksen johdosta varsinaisen tilanteen syntyessä poliisin toiminnan kannalta kriittiset ensitoimet kyetään suorittamaan tehokkaammin ja näin ollen parhaassa tapauksessa myös kyetään pienentämään henkilöön tai omaisuuteenkohdistuneita vahinkoja.

Kohdekorttien tematiikalla voidaan ajatella olevan myös vaikutus niin yksittäisen poliisin kuin organisaation henkiseen toimintakykyyn. Miksi niitä laaditaan ja miten ajatus henkisestä toimintakyvystä toteutuu? Oheinen kaavio kuvaa ajatusta seuraavasti:

Kaavio 9. Työpaikkakoulutuksen yksi elementti resilienssin vahvistaminen: Hyvä ammattitaito suojaa työntekijää yllättävissä ja vaikeissa tilanteissa (Kaavio: Jukka Kero)

Ammatinhallinnan vaikutusta resilienssiin ei tule unohtaa. Säännöllisellä koulutuksella parannetaan ammatinhallintaa sekä yksittäisen poliisin ja organisaation kykyä toimia haastavissa tilanteissa. Resilienssin vaikutuksesta poliisin työhön haluan kiinnittää huomiota (sekä lisätä ymmärrystä) etenkin nuorten poliisin osalta. Poliisin ammatti voi olla hyvin vaativa sen ennakoimattomuuden johdosta. Yksilöllisestä resilienssistä huolehtimalla saadaan aikaan pitkäkestoinen, mahdollisesti koko uran kestävä suojaava ja toimintakykyä ylläpitävä vaikutus.

Poliisi siirtyy tämän hetkisen (2/2020) tiedon mukaan Kejo-järjestelmän käyttäjäksi vuoden 2022 aikana. Siirtymävaiheessa tulee huolehtia, että jo olemassa olevia kohdekortteja voidaan hyödyntää tulevassa Kejo-ympäristössä. Muussa tapauksessa menetetään valtava määrä operatiivista tietomassaa. Organisaatiolla ei voi olla varaa hukata arvioni mukaan satoja, ellei jopa neljä numeroista määrää erilaisia kohdekortteja.

Tämän opinnäytetyön aikana minulle tuli tietoon kaksi tapausta, joissa poliisin valtakunnallinen yksikkö oli operoinut Pohjanmaan poliisilaitoksen alueella kohteessa, josta Pohjanmaan poliisilaitos oli aiemmin laatinut kohdekortin. Valtakunnallisella yksiköillä ei ollut tätä tiedossa, jonka vuoksi he olivat käyttäneet työaikaa kohteen tiedusteluun ennen varsinaista operaatiota.

Jos heillä olisi ollut tiedossa, että kohteesta on jo olemassa kohdekortti, olisivat he kertomansa mukaan pyytäneet kohdekortin käyttöönsä ja siten säästäneet aikaa ja vaivaa omassa toiminnassaan.

Kohdekorttien käyttö viranomaisten kesken on myös mahdollista ja siitä on myös käytännön kokemuksia. Puolustusvoimilla ja Rajavartiolaitoksella on POKE:a vastaava järjestelmä VIKE: VirYT-toiminnon myötä on mahdollista lähettää piirtotaso toiselle viranomaiselle.

Kadonneen henkilön etsintään liittyvässä tehtävässä piirtotaso lähetettiin tilannejohtokeskuksesta suoraan tehtävälle matkalla olevaan RVL:n helikopteriin. Puolustusvoimien kanssa toteutettujen yhteisten harjoitusten aikana on reaaliaikaista tilannekuvaa lähetetty viranomaiselta toiselle. Kokemukset ovat olleen molemmin puolin positiivisia niin tosielämän tilanteista kuin harjoituksistakin. Organisatorisella tasolla tässä olisi jokaisen osalta kuitenkin vielä paljon haltuun otettavaa.

Tällä hetkellä ei ole valtakunnallista ohjetta kohdekorttien laadinnasta, jokainen poliisilaitos tai yksikkö laatii ne oman näkemyksensä pohjalta. Kohteiden kartoitus ja tekninen toteutus tulisi mielestäni olla tietojohdoisuuteen pohjautuvaa valtakunnallisesti ohjeistettua ja velvoitettua toimintaa. Näin varmistettaisiin kohteiden valinnan osalta yhtäläisyys, korttien laadullinen rakenne ja sisältö sekä tarpeen vaatiessa valtakunnallinen käytettävyys. Synergiaetu olisi mielestäni kiistaton unohtamatta poliisin lakiin säädettyä velvollisuutta suorittaa varautumistoimia poikkeusolojen osalta.

Jälkikommentti: 11.09.2020 Sinetissä julkaistussa TUTKA-lehdessä oli Puolustusvoimien komentaja, kenraali Timo Kivisen sekä poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen yhteishaastattelu: Haastattelussa tuotiin esille yhteisen suunnittelun ja toimeenpanokyvyn merkitys. Ulkoisten ja sisäisten uhkien rajapinnat ovat kenraali Kivisen mukaan hämärtyneet. Lisäksi haastateltavien mukaan monialaiset uhat vaativat syvempää yhteistyötä. Suosittelen lukemaan haastattelun.

LÄHTEET

Arnetz, Bengt 2009: Trauma resilience training for police: Psychophysiological and performance effects. Luettavissa:

https://www.researchgate.net/publication/225686457_Trauma_Resilience_Training_for_Police_Psychophysiological_and_Performance_Effects. Luettu 07.09.2020.

Hakaniemi, Jussi 2012: Analyysitoiminta ja päätöksenteko paikallispoliisissa – tietojohdoisen poliisitoiminnan sovelluksia. Tampereen yliopisto. Pro gradu-työ. Luettavissa:

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84412/gradu06592.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu: 23.07.2020.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme Helena 2018: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus. Sähköinen painos. Lainattu Poliisiammattikorkeakoulun kirjastosta 25.09.2020.

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara, Paula 2004: Tutki ja kirjoita. 10. painos. Jyväskylä, Gummerrus kirjapaino Oy.

Hyvönen, Ari-Elmeri & Juntunen, Tapio 2018: Resilienssi avaimena laaja-alaiseen kokonaisturvallisuuteen: Haasteita ja mahdollisuuksia. Policy Brief 25/2018. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 2018. Luettavissa:

<https://tietokayttoon.fi/documents/1927382/2116852/25-2018-Resilienssi+avaimena+laaja-alaiseen+kokonaisturvallisuuteen/7e63c536-fe95-4c0b-acbf-ca2b0accedb7?version=1.0>.

Luettu 03.09.2020.

Itä-Suomen yliopisto: Oppimisteoriat ja -strategiat. Luettavissa:

<https://www3.uef.fi/fi/web/aducate/oppiminen1>. Luettu 23.08.2020.

Kananen, Ilkka 2015: Suomen huoltovarmuus – Riittääkö energia ja ruoka, toimiiko tiedonkulku? Jyväskylä, Docendo.

Kankaanpää, Juha 2008: Poliisimiehen kiinniotto-oikeus. Vaasan yliopisto. Pro gradu-työ. Luettavissa: <https://core.ac.uk/download/pdf/197954879.pdf>. Luettu 29.09.2020.

Korhonen, Konsta 2011: Tietojohdoinen poliisitoiminta. Powerpoint-esitys. Sisäinen lähde. Luettavissa:

https://neukkari.tuve.fi/sivustohakemisto/vitja/Poliisilaitosten_analyysi_raportointi_seuranta_ja/1/Pol_laitosten_analyysi_2011/Työpajat_1.6.2011_ja_6.6.2011/Tietojohdoinen_poliisitoiminta_Konsta_Korhonen_29.4.2011.ppt. Luettu 08.09.2020.

Limnell, Jarmo 2016: Suomen Idea. Jyväskylä, Docendo.

Nieminen Mika, Talja Heli, Heikkilä Jukka-Pekka, Airola Merja, Viitanen Kaupo, Tuovinen Joonas 2017: Muutosjoustavuus – organisaation resilienssin tukeminen. VTT technology. Luettavissa:

<https://www.vttresearch.com/sites/default/files/pdf/technology/2017/T318.pdf>.

Luettu 03.09.2020.

Pojjula, Soili 2018: Resilienssi. Muutoksen kohtaamisen taito. Helsinki, Kirjapaja.

Poliisihallitus 2013: Poliisin tulevaisuus – tulevaisuuden poliisi – Raportti poliisitoiminnan kehittämishankkeesta – POKEHAsta. Poliisihallituksen julkaisusarja 3/2013. Sisäinen lähde. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/julkaisut/prime101/prime106_fi.aspx?docID=25669. Luettu 31.08.2020

Poliisihallitus 2015: Poliisin salassa pidettävien tietoaineistojen käsittely. Määräys. POL-2015-3101. Sisäinen lähde.

Luettavissa: <https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/ohjeet/ohjekirjasto/Sivut/14.%20Tiedonhallinta/Poliisin%20salassa%20pidettävien%20tietoaineistojen%20käsittely.aspx>. Luettu 25.09.2020

Poliisihallitus 2017: Poliisin operatiivisen toiminnan kenttätoiminnan perusteet - Liite Poliisihallituksen samannimiseen ohjeeseen. POL-2017-13344. Sisäinen lähde. Luettavissa:

<https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/ohjeet/ohjekirjasto/Ohjekirjaston%20liitteet/Liite%20Poliisin%20operatiivisen%20kenttätoiminnan%20perusteet.pdf>.

Luettu 30.07.2020.

Poliisihallitus 2018: Poliisin operatiivinen valmiustasojärjestelmä. Määräys.POL-2018-45383. Sisäinen lähde. Luettavissa: <https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/ohjeet/ohjekirjasto/Sivut/01.%20Yleinen%20poliisitoiminta/VATI,%20ERTI%20ja%20valmiussuunnitelu/Poliisin%20operatiivinen%20valmiustasojärjestelmä.aspx>. Luettu 25.09.2020.

Poliisihallitus 2018: Poliisin tiedustelujärjestelmä. Ohje POL-2018-54050. Sisäinen lähde. Luettu Actasta 02.09.2020

Poliisihallitus 2019: Poliisiyksiköiden analyysi- ja tiedustelutoimintojen järjestäminen, tehtävät ja vastuut. Määräys. POL-2019-58976. Sisäinen lähde.

Luettavissa: <https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/ohjeet/ohjekirjasto/Ohjekirjaston%20liitteet/Määräys%2018.12.2019%20Poliisiyksiköiden%20analyysi-%20ja%20tiedustelutoimintojen%20järjestäminen,%20tehtävät%20ja%20vastuut.pdf>. Luettu 08.09.2020.

Ratcliffe, Jerry 2016: Intelligence-led policing. Hoboken, Routledge.

Rauste–Von Wright, Maijaliisa, Von Right, Johan 1994: Oppiminen ja Koulutus. 2. painos. Juva, WSOY.

Sarala, Urpo 2010: Oppiva organisaatio. Oppimisen, laadun ja tuottavuuden yhdistäminen. 9. painos. Helsinki, Gaudeamus.

Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 2009: Kansallinen turvallisuustutkimuksen strategia. Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan julkaisuja 17:2009. Valtioneuvosto. Luettavissa: https://www.defmin.fi/files/1479/Kansallinen_turvallisuustutkimuksen_strategia.pdf. Luettu 26.09.2020

Senge, Peter 1990: The fifth Discipline - The art and practice of the learning organization. U.S.A. Random House inc.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto: Poliisien määrä Suomessa. Luettavissa: <https://www.spjl.fi/viestinta/mediapankki/tilastoja>. Luettu 01.09.2020.

Turvallisuuskomitea 2015: Turvallinen Suomi. Turvallisuuskomitean julkaisu. Saarijärvi, Offset.

Turvallisuuskomitea 2017: Kokonaisturvallisuuden sanasto, 2. laitos, 2017. Luettavissa: <https://turvallisuuskomitea.fi/materiaalit/kokonaisturvallisuuden-sanasto/>. Luettu 29.07.2020.

TUTKA 3/2020: Monialaiset uhat vaativat syvempää yhteistyötä. Sisäinen lähde. Luettavissa: <https://tutka.poliisi.fi/Sivut/2020.03/pyj-ja-pvkom-yhteishaastattelussa.aspx>. Luettu 27.09.2020.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003: Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino oy.

Virta, Sirpa 2012: Turvallisuuden tutkimus. Tieteenalat ja monitieteisyyden lähtökohtia. Luettavissa: <https://journal.fi/ta/article/view/7470>. Luettu 25.09.2020

Yliviitala, Johanna 2019: Organisaation resilienssi ja esimiehen keinot sen edistämiseksi - Järjestöjohtajien näkemyksiä resilienssistä. Vaasan yliopisto. Pro gradu-työ. Luettavissa: <https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/9993>. Luettu 03.09.2020.

Åkerholm, Ann-Charlotte 2019: Hopplöshet och mörka tankar ökar till följd av koronapandemin: ”Vem ska ta hand om min flicka om jag blir ännu tröttare?” Artikkel. Luettavissa: <https://svenska.yle.fi/artikel/2020/09/24/hopploshet-och-morka-tankar-okar-till-foljd-av-coronapandemin-vem-ska-ta-hand-om>. Luettu 24.09.2020.

LIITTEET

Liitteet ovat ST IV luokiteltuja

1. Haastattelulomake henkilö 1
2. Haastattelulomake henkilö 2
3. Haastattelulomake henkilö 3
4. Haastattelulomake henkilö 4
5. Esitys Poliisihallituksen IT-keskukselle Kameleon lomakkeesta Kohdemuistio
6. Esitys Poliisihallituksen IT-keskukselle Kameleon lomakkeesta Kohdetietolomake
7. Kohdekortti

Liite 7 on tallennettu POTI-tietojärjestelmään asianumerolla T-7704-20